

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Anarşizm Serisi

MARKSİZM, ÖZGÜRLÜK VE DEVLET

Mihail BAKUNIN

Çeviri
Aysima İlter

gece
kitaplığı

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Anarşizm Serisi

MARKSİZM, ÖZGÜRLÜK VE DEVLET

Mihail BAKUNIN

Çeviri
Aysima İlter

İmtiyaz Sahibi / Publisher • Yaşar Hız
Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief • Eda Altunel
Kapak & İç Tasarım / Cover & Interior Design • Karaf Ajans

Birinci Basım / First Edition • © TEMMUZ 2020

ISBN • 978-625-7716-99-4

© copyright

Bu kitabın yayın hakkı Gece Kitaplığı'na aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin
almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

The right to publish this book belongs to Gece Kitaplığı.
Citation can not be shown without the source, reproduced in
any way
without permission.

Gece Kitaplığı / Gece Publishing

Türkiye Adres / Turkey Address: Kızılay Mah. Fevzi Çak-
mak 1. Sokak

Ümit Apt. No: 22/A Çankaya / Ankara / TR

Telefon / Phone: +90 312 384 80 40

web: www.gecekitapligi.com

e-mail: gecekitapligi@gmail.com

Baskı & Cilt / Printing & Volume

Sertifika / Certificate No: 47083

Anarşizm Serisi

MARKSİZM, ÖZGÜRLÜK VE DEVLET

Mihail BAKUNIN

Çeviri
Aysima İlter

GİRİŞ

Ben, gerçeğin tutkulu bir arayıcısı ve “Düzen Topluluğu”; yani dini, metafiziksel, siyasal, yargısal, ekonomik ve sosyal her türlü alçaklıkların resmi temsilcileri tarafından günümüzde ve geçmişte, dünyayı gaddarlaştırmak ve köleleştirmek için kullanılan kötücül kurguların aynı derecede düşmanıyım. Özgürlüğün fanatik bir aşığıyım; insanın zekasını, haysiyetini ve mutluluğunu geliştirebilecek tek ortamın o olduğu düşünülürse; lisanslı, ölçülü ve Devlet tarafından düzenlenmiş, kalan herkesin köleliğine dayanan küçük bir azınlığın ayrıcalıklarının temsilcisi olan sahte “resmi özgürlüğün” değil; bireyin haklarının sınırlamasının Devletin haklarınca olduğunu ve bu yüzden bireyin haklarının sıfıra kadar indirilmesi sonucunun gerekli olduğu kanısında olan Rousseau ile diğer tüm burjuvazi Liberalizm okulları tarafından geliştirilmiş bencil, kaba ve kurmaca “kişisel özgürlüğün” de değil.

Hayır, ismini tamamıyla hak eden tek özgürlükten bahsediyorum. Tüm maddi, akli ve herkesin içinde gizli bir yeti olarak bulunan ahlaki gücün tam gelişiminden meydana gelen özgürlük, kendi doğa kanunlarımızca bizim için çizilmiş sınırlamalardan başkaca bir kısıtlama tanımayan özgürlük; yani hakkıyla söylemek gerekirse, bu kanunlar bize bizimle aynı seviyede veya üst seviyede yabancı bir kanun koyucu tarafından empoze edilmediklerinden dolayı herhangi bir kısıtlama da yoktur; bu kanunlar bizim özümüzdedir, doğuştandır, varlığımızın temelini oluşturur, maddi olduğu kadar manevi ve ahlakidir; bu yüzden, bir limit olarak görmek yerine, onları özgürlüğümüz için gerçek koşul ve etkin sebepler olarak değerlendirmeliyiz.

Kastettiğim özgürlük, her bireyin, başkalarının özgürlüğü önünde bir sınırdan durmaktan, onda onayını ve sonsuzluğun uzantısını bulduğu; tümsel özgürlük, birlik özgürlüğü ve eşitlik özgürlüğü kanalıyla sınırsız olan; vahşi güç ve o güce karşı her zaman idealleştirilmiş bir ifadeden öteye geçmeyen otorite ilkesine karşı galip gelen ve; tüm ilahi ve dünyevi idolleri yıktıktan sonra, tüm Kiliselerin ve tüm Devletlerin harabelerinin üzerinde insan dayanışmasından oluşan yeni bir dünya bulup organize edecek olan özgürlüktür.

Ben ekonomik ve sosyal eşitliğin inanmış bir destekçisiyim çünkü biliyorum ki; o eşitlik, özgürlük, adalet, insan haysiyeti, ahlak,

bireylerin iyiliği ve aynı zamanda ulusların refahı, hiçbir zaman büyük bir yalandan öteye geçmeyecektir. Fakat özgürlüğün her halinin destekçisi olmakla birlikte, insanlığın ilk şartı, özgürlüğün kendisini; bölgelerde spontane bir şekilde örgütlenmiş işgücü ve verimli ortaklıkların kolektif sahipliğinin özgürce teşkilatlanması ve federalize edilmesi ve bölgelerin aynı derecede spontane bir şekilde birleşmesi ile dünyada tesis etmesi gerektiğini düşünüyorum; ama Devlet'in yüce ve koruyucu eylemleriyle değil.

Devrimci Sosyalistler ya da Kolektivistler ile Devletin mutlak inisiyatifini savunan Otoriterci Komünistleri ayıran esas bir nokta vardır. Hedefleri aynıdır: Her bir taraf, yalnızca kolektif işgücü örgütlenmesinde bulunan, herkese kaçınılmaz olarak şeylerin kendi gücü ile dayatılan, herkese eşit ekonomik şartlar sağlayan ve işgücü elemanlarını toptan bir şekilde benimseyen yeni bir sosyal düzenin oluşumunu eşit derecede arzular. Yalnızca Komünistler bu düzeye, gelişme ve çalışan sınıfın siyasal gücünün organizasyonu ve şehirlerdeki işçi sınıfının çoğunluğu ile ulaşabileceklerinin hayalini kurarlar. Bu sırada, tüm kuşkulu birleşme ve ittifakların düşmanı Devrimci Sosyalistler ise bunun tam tersi olarak; gelişim ve örgütlenme, üst tabakaların geçmişiyle bağını koparan ve onların programlarını tamamen kabul ederek onlara katılmaya istekli olan tercihen hevesli şahısları da dahil şehir ve ülkenin çalışan kitlesinin politik değil ama sosyal ve netice itibariyle apolitik gücü dışında bu amaca

ulaşamayacakları kanısındadırlar.

Bu sebeple, iki farklı metot vardır. Komünistler, Devletin siyasi yetkisini ele geçirmek için çalışanların güçlerini organize etmek zorunda olduklarına inanırlar. Devrimci Sosyalistler yıkımı, veya daha kibar bir ifade tercih edilirse devletin tasfiyesini, bir görünümle organize ederler. Komünistler otoritenin uygulama ve ilkelerinin destekçileridirler; Devrimci Sosyalistlerinse yalnızca özgürlüğe güveni vardır. Her ikisi de hurafelerin yok edilmesi ve yerini inancın alması ilminin eşit şekilde destekçisidir; ilki bunu dayatmak ister, sonraki ise bunu yaymak için çabalar ki insanoğlu grupları emin bir şekilde kendilerini kendiliğinden, özgürce, aşağıdan yukarıya, kendi hareketleriyle ve ilgilerine uyumlu olarak ama hiçbir zaman üstün zekalılar tarafından önceden hazırlanmış ve “cahil kitleye” empoze edilmiş planlar aracılığıyla olmadan birleştirip organize etsinler.

Devrimci Sosyalistler; içgüdüsel arzularla ve insan kitlelerinin gerçek ihtiyaçlarında; mutluluğu bulmak için başarısız olan çok fazla çaba sarf ettikten sonra hala çabalarını katlama kanısında olan alim insanların ve insanlık eğitimlerinin engin bilgilerinden çok daha fazla pratik anlam ve öz olduğunu düşünürler. Devrimci Sosyalistler, tersine, insan türünün kendilerine hükmedilmesine uzun bir süre boyunca, gereğinden çok uzun bir süre, izin verdiklerini ve bunun talihsizliklerinin kaynağının hükümet

formatında değil fakat her ne türde olursa olsun hükümet prensibi ve gerçeğinin ta kendisinde yattığını düşünürler. Kısacası; Alman okulunca geliştirilen ve diğer taraftan Amerikan ve İngiliz Sosyalistlerce kısmen kabul edilen Komünizm ile Latin ülkelerinin avam sınıflarınca kabul edilen, büyük ölçüde geliştirilen ve kendi sonuçlarına itilen Proudhonizm arasındaki çelişki geniş anlamda tarihsel boyut kazanmıştır.

Bu eşit bir şekilde, kabul edilmiştir ve Slavların aslen apolitik duyarlılıkları ile daha da çok kabul görmeye devam edecektir.

Marksist İdeoloji

Sosyalistlerin doktrinci okulu, veya Alman Otoriterci Komünistler, 1848'den kısa süre önce kurulmuş ve hayata geçmiş olup, yalnızca Almanya'da değil fakat Avrupa'da avam sınıfının üstün hizmetleri olarak tanınmalıdırlar. Muhteşem "Birinci Enternasyonal" fikri ve ilk gerçekleşmesi için girişim esasen onlara aittir. Bugün¹ Almanya'da, "Volksstaat" ("Halk Devleti") organı olarak Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin başında bulunurlar.

Bu yüzdendir ki orası tamamen saygı duyulan bir okuldur, ki bu onların; kendilerini zaman zaman çok kötü hallerde göstermelerine ve her şeyden öte, kendi doğru ışığında, yani bağlantılı bir bakış açısıyla dikkate alındığında son derece doğru olan, fakat öngörülerek ve bu okulda yapıldığı gibi diğer tüm ilkelerin tek temeli ve ilk kaynağı olarak mutlak bir şekilde tasarlandığında tamamen yanlış olan kendi teorilerini baz almalarına engel olmamıştır.

Bilimsel Sosyalizmin esas temelinden ayrıca oluşan bu prensip ilk kez, Alman Komünist okulunun yönetici lideri olan Karl Marx tarafından bilimsel olarak formüle edilmiş ve geliştirilmiştir. Bu; Fransız, İngiliz, Belçikalı ve Alman Komünistlerin 1848'te Londra'da çıkarılan "Tüm diyarlardaki işçiler, birleşin" sloganıyla bir araya getirdikleri şanlı "Komünist

¹ i.e., 1871.

Manifestosu”nun hâkim düşüncesini oluşturur. Bu manifesto, herkesin bildiği gibi, Baylar tarafından tasarlanmıştır. Marx ve Engels; okullardaki tüm ileri bilim çalışmalarının ve daha sonra Almanya’da Ferdinand Lassalle tarafından başlatılan popüler galeyanın kökü olmuşlardır.

Bu ilke, tüm okullardaki İdealistler tarafından tanınanın mutlak zıttıdır. Bu sonraki, materyal çıkarlardan ve toplumun ekonomik düzenlerinin farklı aşamalarındaki gelişmeler de dahil olmak üzere tüm tarihi gerçeklerden kaynaklanır. Düşüncelerin gelişiminden, Alman Komünistler tam terine; geçmişte üretilen ve günümüzde de üretilmeye devam edilen insanlığın kolektif olduğu kadar bireysel hayatının en idealist manifestosunda, tüm zihinsel, ahlaki, dini, metafiziksel, bilimsel, sanatsal, siyasal, hukuksal ve toplumsal gelişmelerde, tüm insanlık tarihinde, ekonomik gerçeklerin gelişiminin yansımaları ve artçı etkilerini görmek isterler. İdealistler düşüncelerin gerçeklere hakim olduğunu ve onları imal ettiğini savunurken, Komünistler tam tersine, düşüncelerin gerçeklerden doğduklarını ve düşüncelerin, başarıya ulaşmış gerçeklerin ideal bir şekilde anlatılmasından başka bir şey olmadıklarını ve tüm gerçeklerin arasında ekonomik ve maddi gerçekler ile önde gelen gerçeklerin esas temeli, kaçınılmaz olarak türeyen zihinsel ve ahlaki, politik ve toplumsal gerçeklerin asıl dayanağını oluşturduklarını söyleyen bilimsel Materyalizm ile fikir birliğindedirler.

En az Marx'ın kendisi kadar Materyalist ve Determinist olan bizler de ayrıca, tarihte ekonomik ve siyasi gerçekler arasındaki kaçınılmaz bağı tanıyoruz. Yaşanan tüm olaylardaki gerekliliği ve kaçınılmaz karakteri gerçekten de tanıyoruz fakat onların önünde kayıtsız bir şekilde eğilmiyoruz ve her şeyden önemlisi; doğaları gereği, insan idealini aşağı yukarı bariz formlarda — mesela içgüdüsel olarak, insanların ve tüm çağlardaki tüm dini sembollerin arzuları çünkü bu, dünyadaki tüm hayvan ırklarından en sosyal olan insan ırkının yaradılışıdır — derinlemesine tarihleştirdiklerinde onları methetmek konusunda çok dikkatliyiz. Bu yüzden bugün her zamandan daha iyi anlaşılan bu ülkü şu kelimelerle özetlenebilir: Bu, insanlığın galibiyetidir, bu, tam özgürlük ve her bir bireyin, dünyada yaşayan tüm insanların arasında olabildiğince hepten ekonomik ve toplumsal dayanışmanın tamamen özgür ve spontane düzeni sayesinde materyal, düşünsel, ve ahlaki tam gelişiminin fethi ve başarısıdır.

Tarihte kendini bu sona uygun gösteren her şey, insan bakış açısından — ve başka tür-lüsü de olamaz — iyidir; tüm kötü olanlarının aksine. Çok iyi biliyoruz ki, her halükârda, bizim iyi ve kötü diye adlandırdıklarımızın her biri her zaman, doğal sebeplerin sonucudur ve bu sebeple ikisi de bir diğeri kadar kaçınılmazdır. Fakat hakkıyla Doğa diye adlandırılan şey adına kut-samaya istekli olduğumuz birçok gereklilik ta-nıyoruz, mesela kudurmuş bir köpek tarafından

ısırıldığında kuduz hastalığından ölme gerekliliği gibi, aynı şekilde, Tarih denilen, Doğanın yaşamının derhal devamlılığında; rahmettense aşağılamaya çok daha değer bulduğumuz ve sosyal ve bireysel ahlakımızın menfaatine, gücümüz yettiğinde tüm enerjimizle küçük düşürmemiz gerektiğine inandığımız birçok gereksinim ile karşılaşırız. Gerçi tüm bunlar başarıldığı andan itibaren en tiksiniç tarihi gerçeklerin bile, tarihin olduğu kadar Doğanın da tüm Fenomenlerinde bulunan kaçınılmazlık karakterine sahip olduğunu biliyoruz.

Fikrimi netleştirmek için onu birkaç örnekle tasvir etmeliyim. Romalıların ve Yunanların İlkçağın sonuna doğru temasa geçtiği şahsi sosyal ve politik koşulları çalışırken; Romalıların ordusunun fethi ve yıkımı ve kentsel barbarizmin, Yunanların insan özgürlüğündeki görece yüksek standartın mantıklı, doğal ve kesinlikle

kaçınılmaz bir gerçek olduğu sonucuna vardım. Fakat bu beni hiçbir şekilde, bu mücadelede Roma'ya karşı Yunanistan'ın tarafında geriye dönük ve son derece katı bir şekilde durmaktan alıkoymuyor ve insan ırkının Romalıların galibiyetiyle katien hiçbir şey kazanmadıkları kanaatindeyim.

Aynı şekilde, Hristiyanların, Paganların tüm kütüphanelerini, tüm Sanat, antik felsefe ve bilim hazinelerini kutsal bir hiddetle yok etmeleri gerektiğinin son derece doğal, mantıklı ve sonuç olarak kaçınılmaz bir gerçek olduğu kanısındayım. Fakat, bunun bizim politik ve sosyal gelişimimiz için ne tür avantajlar sağladığını kavramak benim için imkânsız. Hatta, Marx'a inanılması durumunda, tarihte üretilen tüm entelektüel ve ahlaki gerçeklerin tek nedeni olan diğer tüm değerlendirmelerin dışlanmasıyla rağbet görmesi gerektiği ekonomik gerçeklerin kaçınılmaz süreci dışında dahi düşünmeye çok istekliyim — Bu kutsal barbarlık eyleminin, ya da daha doğrusu, ilk Hristiyanların insan ruhuna karşı kutsal bir şekilde ilhamlı olarak işledikleri uzun soluklu barbarca eylem ve suçların, entelektüel ve ahlaki bozulmanın ve ayrıca sonuç olarak da Orta Çağ olarak adlandırılan bu uzun zehirli yüzyıllar serisini dolduran siyasi ve sosyal köleliğin temel sebeplerinden biri olduğunu düşünmeye şiddetlice meyilliyim. Bundan emin olabilirsiniz ki, eğer ilk Hristiyanlar kütüphaneleri, müzeleri ve antik tapınakları yıkmasalardı; bugün, hala erkeklerin beyinlerini bazen daha insancıl bir

gelecek olasılığından şüpheye düşürecek derecede tıkayan korkunç ve utanç verici abeslikler yığınıyla savaşmaya mahkûm edilmezdik.

Tarihte meydana gelen ve sonuç olarak kaçınılmaz karakteri ben kendim tanıdığım gerçeklere karşı aynı protesto düzenini takip ederek, İtalyan Cumhuriyetlerinin görkemi önünde ve Rönesans devrindeki insan dehasının muhteşem uyanışının önünde duraksıyorum. Sonra, tarihin kendisi kadar eski olan iki şeytani dâhinin, şimdiye kadar tarihin ürettiği insan ve güzel olan her şeyi yiyip bitirmiş olan iki boa yılanının yaklaştığını görüyorum. Onlara Kilise ve Devlet, Papalık ve İmparatorluk deniyor. Ebedi şerirler ve ayrılmaz müttefikler; uzlaştıklarını, birbirlerini kucakladıklarını ve talihsiz ve fazla güzel İtalya'yı birlikte yiyip bitirdiklerini, boğduklarını ve çiğnediklerini, onu üç yüzyıllık ölüme mahkûm ettiklerini görüyorum. Tabi bunları yine son derece doğal, mantıklı ve kaçınılmaz fakat yine de iğrenç buluyorum ve aynı anda hem Papa hem de Hükümdar'ı lanetliyorum.

Haydi Fransa'ya geçelim. Yüzyıl süren debelenmeden sonra Katoliklik, Devlet desteği ile, Protestanlığa galip geldi. Bugün Fransa'da Katolik Kilisesi'nin bu zaferini — alabildiğine kanlı ve insanlık dışı bir zafer — Devrim için gerçek bir başarı olarak değerlendiren kader okulu politikacıları veya tarihçileri ve kendine Devrimci diyenleri hala buluyor muyum? Protestanlık, aristokrasinin Devlete karşı ve dola-

yısıyla demokrasiye karşı başkaldırısını simgelerken; Katoliklik o zamanlar, ki bunu hala da sürdürüyorlar, Devlet ve demokrasiydi. Böyle bir sofizm ile — ayrıca Devletin zaferlerini Sosyal Demokrasininkiler gibi gören Marksist sofizm ile tamamen eş — tiksindirici olduğu kadar iğrenç olan bu absürtlüklerle, kitlelerin zihni ve ahlak duygusu saptırılır; onları, kana susamış sömürücülerini, asırlık düşmanlarını, diktatörlerini, Devletin ustalarını ve hizmetkarlarını organlar, temsilciler, kahramanlar, kendi kurtuluşlarının sadık hizmetkarları olarak görmeye alıştıırır.

Katoliklik kamu düzeni, otorite, ilahi adalet, Devletin Kiliseden ve Kilisenin Devletten kurtuluşu, insan toplumunun sonsuz ve sınırsız köleliğe mahkumiyeti iken; o zamanlar Protestanlığın, Calvinist bir teori olarak değil fakat zinde ve zırhlı bir protesto olarak başkaldırı, özgürlük, insanlık ve Devletin yıkımını temsil ettiğini söylemek binlerce kez doğrudur.

Başarılı gerçeğin kaçınılmazlığını kabul ederken, on altıncı ve on yedinci yüzyıllarda Fransa'daki Katolikliğin zaferinin tüm insan ırkı için büyük bir talihsizlik olduğunu ve Aziz Bartholomew katliamının olduğu kadar Nantes Fermanının feshedilmesinin, Fransa'nın kendisinin son zamanlarda Paris halkına yenilgi ve kıyım getirmesi kadar felaket gerçekler olduğunu söylemekten çekinmiyorum. Çok zeki ve çok saygıdeğer Fransızların Fransa'daki Protestanlığın bu

yenilgisini, Fransız halkının esasen devrimci doğası ile açıkladığını bilfiil duydum. “Protestanlık,” dediler, “sadece yarı bir devrimdi; bizim tam bir devrime ihtiyacımız vardı; bu sebeptendir ki Fransız milleti Islahatı durdurmayı dilemediği gibi durduramazdı da. Ateizmi ilan edebileceği ana kadar Katolik kalmayı tercih etti; ve bu sebeple de hem Aziz Bartholomew dehşetini hem de Nantes Fermanı’nın feshinin daha az tiksindirici olmayan uygulayıcılarını son derece mükemmel ve Hristiyan bir teslimiyete boğdu.”

Bu saygıdeğer vatanseverler bir şeyi düşünmek istemiyor gibi görünüyorlar. Bir kişi, her ne mazeret altında olursa olsun, zorbalığa uğruyorsa, isyan etme sağlıklı alışkanlığını ve hatta isyan etme içgüdüsünü ister istemez kaybeder. Özgürlük duygusunu kaybeder ve birisi tüm bunları bir kere kaybettiğinde muhakkak ki, sadece dış koşullarıyla değil fakat kendi içinde, ta varlığının özünde, köle halkı haline gelir. Çünkü Protestanlık Fransa’da yenilgiye uğradı, Fransız halkı, özgürlük geleneğini kaybetti ya da daha ziyade hiç elde etmemişti. Bu gelenek ve bu adet eksik olduğundan, bugün politik bilinç dediğimiz şeye sahip değiller ve bu anlayıştan yoksun olduğundan, şimdiye kadar gerçekleştirilen tüm devrimler bu politik özgürlüğü ne sağlayabildi ne de güvence altına alabildi. Festival günleri olan müthiş devrimci günleri haricinde, Fransızlar bugün de dündeki gibi köle halkı olarak kaldılar.

DEVLET VE MARKSİZM

Devletin istihdam ve ödeme alanında gerçekleştirilecek tüm çalışmalar — Devlet Sosyalizminin ve Otoriter Komünizmin temel prensibi gibi. Devletin tek malik konumuna gelmesi ile — mevcut burjuvazi imtiyaz düzeninden herkes için resmi eşitlik gelecek düzenine, toplumun çok büyük bir politik ve ekonomik şok olmadan devamlılığını sağlamak adına gerekli olacak belirli bir geçiş döneminin sonunda — Devlet aynı zamanda tek Kapitalist, bankacı, tefeci, organizatör, tüm ulusal gücünün müdürü ve ürünlerinin dağıtıcısı olacak. Bu da modern Komünizmin ideal, temel prensibidir.

Büyük Fransız Devrimi sonuna doğru, antik yurttaşlık ve çağın karakterini oluşturan devrimsel şiddet dizilişi ilk kez Babeuf tarafından dile getirilmiş olup; yaklaşık kırk beş yıl sonra Louis Blanc tarafından, az çok devrimci ve burjuva zayıflığına Babeuf'a olduğundan çok daha hoşgörülü olan değerli yurttaşların, burjuva, kendilerini öldürebilecek bir zehir aldıklarından şüphelenmeden yutsunlar diye hapı süslemeye ve tatlandırmaya çalıştıklarından bahseden *Çalışma Örgütü* hakkındaki minik broşüründe minyatür versiyonu, şekli değiştirilerek yeniden üretilmiştir. Fakat burjuvalar kandırılmadı ve gaddarlığa nezaketle karşılık vererek Louis Blanc'ı Fransa'dan sürdüler. Buna rağmen, hayranlık uyandıran bir istikrarla o, kendi ekonomik sistemine yalnız başına sadakatle bağlı kaldı

ve tüm geleceğin Çalışma Örgütü adlı minik el kitapçığında barındığına inanmaya devam etti.

Komünizm fikri daha sonra daha ciddi ellere geçti. Almanya'daki Sosyalist Parti'nin tartışmasız ki şefi Karl Marx — tüm hayatı, abartmadan söylenebilir ki, yalnızca bugün de var olan en büyük davaya, emeğin ve emekçilerin kurtuluşuna adanmış, engin bilgiyle donanmış büyük bir zekâ — yine tartışmasız olarak, Enternasyonal İşçi Derneği'nin tek değilse bile esas kurucularından en az biri olan Karl Marx, Komünist düşüncenin gelişimini ciddi bir çalışmanın objesi haline getirmiştir. Büyük çalışması Kapital; katiyen bir fantezi, ekonomik şartlardan ve gerçek üretim sisteminden az çok bihaber olan genç bir adamın kafasında bir günde kurulan bir "a priori" kavramı değildir. Çok kapsamlı, çok ayrıntılı bir bilgi ve bu sistem ve koşullarının çok derin bir analizi üzerine kurulmuştur. Karl Marx, uçsuz bucaksız istatiksel ve ekonomik bilgelikte bir adamdır. Kapital'deki çalışması, maalesef onu büyük bir okuyucu kitlesi için ulaşılamaz kılan formüller ve metafiziksel ince zekilikler ile dolu olsa da gerçekle-
rinkinden başka herhangi bir mantığı kesinlikle dışlayan bir anlamda bilimsel veya gerçekçi bir çalışmanın en yüksek seviyesindedir.

Yaklaşık otuz yıl, neredeyse yalnızca Alman işçilerin, kendisi gibi mültecilerin arasında yaşayan ve etrafı doğuştan ve burjuva dünyanın ilişkilerinden gelen iyi kötü zeki arkadaş

ve müritlerle çevrili olan Marx doğal olarak, bir Komünist okulu veya tutkulu ustalardan oluşan bir tür minik Komünist Kilisesi kurmayı ve bunu Almanya'nın her tarafına yaymayı başarmıştır. Bu Kilise, üye sayıları konusunda sınırlı olsa da ustaca düzenlenmiş ve Almanya'nın tüm başlıca yerlerindeki işçi sınıfı örgütleriyle sayısız bağlantıları sayesinde çoktan bir güç haline gelmiştir. Bu Kilisedeki neredeyse yüce otoritesi doğal olarak Karl Marx'ın hoşuna gitmiştir ve ona hakkını vermek gerekirse, onun bu küçük fanatik taraftarlar ordusunu her zaman olduğu gibi Alman işçilerinin hayal gücü üzerindeki prestij ve gücünü artıracak şekilde nasıl yöneteceğini bildiği kabul edilmelidir.

Marx sadece öğrenilmiş bir Sosyalist değil; aynı zamanda çok zeki bir politikacı ve coşkulu bir vatanseverdir. Kısmen farklı vasıtalarla olsa da Bismarck gibi ve diğer birçok memleketlisi gibi, Sosyalist olsun veya olmasın; o, Alman halkının ihtişamı ve mutluluğu ve dünyanın gönüllü veya zorunlu uygarlığı için büyük bir Alman Devletinin kurulmasını istemiştir.

Bismarck'ın politikası günümüze ilişkin olup; kendisini en azından onun halefi ve sürdürücüsü olarak gören Marx'ın politikası ise geleceğe ilişkindir. Ve Marx'ın kendisini Bismarck'ın sürdürücüsü olarak gördüğünü söylerken Marx'ı karalamaktan çok uzağım. Eğer o kendini öyle görmeseydi, tüm düşüncelerine sırdaş olan Engels'in, Bismarck'ın Toplumsal

Devrim'in amacına hizmet ettiğini yazmasına müsaade etmezdi. O şimdi kendi tarzında hizmet ediyor; Marx da daha sonra başka bir usulle hizmet edecek. Bugün Bismarck'ın politikasının bir hayranı olduğu gibi, daha sonra sürdürücüsü olarak da bu algıda olacaktır.

Şimdi Marx'ın politikasının kendine has karakterini inceleyelim, Bismarckcıl politikadan onu ayıran temel noktaları saptayalım. Esas ve bazılarının tek diyebileceği nokta şu ki: Marx bir demokrat, bir Otoriterci Sosyalist ve bir Cumhuriyetçi; Bismarck ise tamamen bir Pomeranyalı, aristokratik, monarşik Junker. Bu sebeple de aradaki fark çok büyük, çok ciddidir ve her iki taraf da bu fark konusunda samimidir. Bu noktada, Bismarck ve Marx arasında olası bir anlayış veya uzlaşma mümkün değildir. Marx'ın hayatı boyunca Sosyalist demokrasinin davasına verdiği sayısız geri alınamaz vaatler bir yana, onun kendi konumu ve hırsları bu konuda olumlu bir garanti veriyor. Ne kadar Liberal olursa olsun veya hatta Marx için herhangi bir yer, herhangi bir rol olamasa da bir monarşide ve daha çok da Bismarck tarafından kurulan Prusya Cermen İmparatorluğunda; şef olarak umacı bir İmparator, militarist ve bağınazla ve gardiyan olarak Almanya'nın tüm baronları ve bürokratlarıyla. O, güce ulaşmadan önce, Marx tüm yolları süpürmek zorunda kalacaktır.

Bu yüzden de o, Devrimci olmaya zorlanmıştır. Marx'ı Bismarck'tan ayıran şey budur

— Devletin şekli ve koşulları. Biri bütünüyle bir aristokrat ve monarşik ve Thiers altındaki Fransa gibi bir Muhafazakâr Cumhuriyeti'ndeyken; diğeri ise bütünüyle bir demokrat ve cumhuriyetçi ve üstelik bir Sosyal demokrat ve Sosyal cumhuriyetçidir.

Şimdi onları neyin birleştirdiğini görelim. Bu tamamen Devletin mezhebidir. Bismarck vakasında bunu ispatlamam gerekmiyor, zira kanıtlar ortadadır. O, baştan aşağı bir Devlet adamından başka bir şey değildir. Fakat bunun Marx'la aynı olduğunu kanıtlamak için de çok fazla çaba sarf etmem gerektiğine inanmıyorum. Devleti öyle bir seviyede seviyor ki kendisi Enternasyonal İşçi Derneği'nde bir tane kurmak bile istemiştir; ve güce o kadar tapıyor ki kendi diktatörlüğünü bize empoze etmek istemiştir ve bugün hala da istiyordur. Bana öyle geliyor ki bu onun kişisel tutumunu karakterize etmek için yeterlidir. Fakat onun Sosyalist ve politik programı bunun sadık bir ibaresidir. Almanya'daki partisinin temel kanunlarınca bizlere deklare edildiği üzere, tüm çabalarının azami hedefi, büyük Halk Devleti'ni (Volksstaat) kurmaktır.

Devlet diyen kimse, illa ki özellikle belirli bir Devlet, şüphesiz ki çok büyük, birçok farklı insan ve ülkeyi kapsıyor, fakat daha birçoğunu da hariç tutuyor. Papalığın bir Evrensel Kilise düşlediği gibi veya Napolyon ve İmparator 5. Charles gibi Evrensel Devlet'in hayalini kurmadığı sürece, Marx, bugün onu yiyip bitiren

tüm uluslararası ihtiraslara rağmen, hayallerinin gerçekleşme saati ona belli olduğunda — eğer hiç belli olursa — birçok Devlete aynı anda değil de yalnızca tek bir Devlete hükmettiği için kendini memnun etmek zorunda kalacaktır. Sonuç olarak; Devlet diyor diyenler Devlet diyor ve Devlet diyenler birçok Devletin varlığıyla bunu doğruluyor ve birçok Devlet diyenler de derhal rekabet, kıskançlık, ateşkessizlik ve sonsuz savaş diyorlar. Tüm tarih gibi, en basit mantık da buna tanıklık ediyor.

Öldürücü acı içinde olan ve kendisinin komşu Devletler tarafından yok edildiğini gören her Devlet, tam güce yönelmeli ve güçlü hale geldiğinde de kendisi fethedilmemek için bir fetih kariyerine girişmelidir; çünkü benzer ve aynı zamanda birbirine yabancı iki güç, bir diğerini yok etmeye çalışmadan bir arada var olamazlar. Fetih diyen her kimse, fethedilen kişilerin, hangi formda ve isimde olursa olsun köleleştirilmiş ve

esaret altında olduklarından bahseder.

İnsan ırkının birliğini bozmak ve adeta insanlığı yadsımak Devletin doğasındadır. Devlet, en azından kendi vatandaşlarına, ya da daha dürüst konuşmak gerekirse kendi halkına kendisini yüce ve mutlak bir şekilde en önemli şey olarak ileri sürmek dışında, kendi bütünlüğünde ve tüm gücünde, kendisi tarafından fethedilmemiş Devletlerin vatandaşlarına kendisini empoze etmemekten kendisini alıkoyamaz. Bu kaçınılmaz olarak; erdem ve evrensel sebep ile Devlet ahlakının doğumu ve Devlet sebepleri yoluyla genel kabul edilen insanda bir kopmayla sonuçlanır. Siyasal prensip ve Devlet ahlakı oldukça basittir. Üstün hedef olan Devletin gücünün gelişmesine elverişli olan her şey iyi; dünyadaki en insani şey olsa dahi ona aykırı olan her şey kötüdür. Bu erdeme Vatanseverlik denir. Enternasyonal, vatanseverliğin yadsımasıdır ve dolayısıyla Devletin de yadsımasıdır. Bu nedenle eğer, Marx ve onun Alman Sosyalist Demokratik Partisi'nden arkadaşları Devlet ilkesini bizim izlencemize sunmayı başarırlarsa, Enternasyonal'i öldürürler.

Devlet, kendi koruması için, dış ilişkiler konusunda mutlaka güçlü olmalıdır; fakat eğer dış ilişkiler konusunda böyle olunursa, yanılma olmaz ki iç ilişkilerde de öyle olacaktır. Kendisinin belli bir erdemden, varlığının belli şartına mutabık, bir kısıtlama ve dolayısıyla insan ve genel ahlakın inkârı olan bir erdem, esinlenme-

sine ve onunla yönetilmesine müsaade eden her Devlet; ayrıca tüm halkının da düşüncelerinde ve her şeyden önce eylemlerinde, yalnızca bu vatansever ya da belli erdemin ilkelerinden ilham aldıklarını ve saf veya evrensel olan insan ahlakının öğretilerine sağır kaldıklarını izlemelidir. Oradan da Devlet sansürüne duyulan ihtiyaç ortaya çıkar; düşünce ve görüşlerin büyük serbestisi, Marx'ın düşündüğü gibi, onun son derece politik bakış açısına göre çok da makul olarak, Devletin güvenliğince talep edilen sadakat ittifakıyla bağdaşmaz. Gerçekte Marx'ın görüşü, onun sansürü inandırıcı bahaneler altında ve bir maskeyle örterek Enternasyonale sunma girişimleriyle yeterince kanıtlanmıştır.

Ancak bu sansür ne kadar uyanık olursa olsun, Mazzini'nin yapmayı dilediği ve Marx'ın bugün yapmak istediği gibi Devlet özellikle eğitimi ve halkın tüm öğrenimini kendi eline alsada, Devlet, yasaklanmış ve tehlikeli düşüncelerin, yönettiği popülasyonun şuurlarına kaymayacağından ve bir şekilde oraya kaçmayacağından asla emin olamaz. Yasak meyvenin insan üzerinde öyle bir çekiciliği vardır ki ve Devletin ebedi düşmanı olan isyanın ifriti, yeterince afallatıldıklarında yüreklerinde öyle kolayca dirilir ki; ne bu eğitim ne bu öğrenimler ne de sansür Devletin sükunetini yeteri kadar garantileyebilir. Hala polislere, insanların görüş ve tutkularının akımını gizlice ve göze batmadan izleyen ve yönlendiren sadık ajanlara sahip olmalıdır. Gördüğümüz üzere Marx'ın kendisi bile bu gerekli-

liğe o kadar ikna olmuş ki, Enternasyonal'in tüm bölgelerini ve her şeyden önce İtalya, Fransa ve İspanya'yı gizli ajanlarıyla doldurması gerektiğine inanmıştır. Son olarak, ne kadar mükemmel olursa olsun, Devletin korunma bakış açısından, halk için eğitim ve öğretim düzeni, sansür ve polis açısından, Devlet içerideki düşmanlarına karşı kendini savunacak silahlı bir güce sahip değilken varlığında güvende 'olamaz. Devlet; kültürel seviyeleri, iskân ettikleri ülke veya yerlerin doğası, ilgilendikleri meşguliyetleri, ilgi alanları ve onları yöneten arzuları bakımından çok farklı olan yukarıdan aşağıya uçsuz bucaksız sayıdaki insanın hükümetidir — Devletin, bir ya da diğer azınlığın hükümeti, genel oy hakkıyla bin defa seçilmiş ve onun yasalarıyla uygun kurumlarca denetlenmiş olsa da, her şeyi bilme, her yerde aynı anda olma ve ilahiyatçıların Tanrı'ya atfettikleri her şeye kadirlikle donatılmadıkça, dünyanın en meşru ve acil çıkarlarının ihtiyaçlarını bilip öngörmesi ya da eşit bir adaletle tatmin etmesi imkansızdır. Memnuniyetsiz insanlar her zaman olacaktır çünkü her zaman birkaç feda edilen olacaktır.

Ayrıca Devlet, Kilise gibi, doğası gereği yaşayan canlıları kurban etmede çok iyidir. Bu, kalbinde nüfusun tüm olumlu, canlı, bireysel ve yerel çıkarlarının bulunduğu, çatıştığı, birbirini yok ettiği; ortak çıkar, kamu yararı, kamu güvenliği olarak adlandırılan soyutlamada emildiği ve tüm gerçek dileklerin halkın iradesini duyan diğer soyutlamada birbirlerini feshettikleri key-

fi bir varlıktır. Bunun sonucu olarak, halkın bu sözde iradesi, halkın tüm gerçek iradelerinin fedakarlığından ve inkâr edilmesinden başka bir şey değildir; tıpkı bu sözde kamu yararının, kendi çıkarlarından fedakarlıktan başka bir şey olmadığı gibi. Fakat bu hepçil soyutlamanın kendini milyonlarca insana empoze edebilmesi için, bazı gerçek bir varlık, canlı güç veya başka bir şey tarafından temsil edilmek ve desteklenmek zorundadır. Tabi bu varlık, bu güç her zaman var olmuştur. Kilisede bu rahip olarak adlandırılır ve Devlette de — yöneten ya da hükmeden sınıf.

Ve aslında, tarih boyunca ne buluruz? Devlet her zaman imtiyazlı bir sınıf ve diğerinin murisi olmuştur; papazlık sınıfı, aristokrat sınıfı, burjuva sınıfı ve son olarak, diğer tüm sınıflar tükendiğinde bürokratik sınıf. Devlet, bir makine koşulunda düşer veya yükselir; fakat Devletin kurtuluşu için, onun varlığıyla ilgilenen imtiyazlı bir sınıf yahut başkasının olması kesinlikle gereklidir. Ve bu tam olarak, vatanseverlik olarak adlandırılan bu imtiyazlı sınıfın birleşik çıkarıdır.

İnsan ırkının büyük bir çoğunluğunu onun bağrından uzak tutarak, onu ahlak, adalet ve doğrunun görev ve karşılıklı yükümlülüklerinin sınırının ötesine iterek Devlet insanlığı reddeder ve o büyük kelime “Vatanseverlik” ile, adaletsizlik ve zulmü yüce bir görev olarak tüm halkına empoze eder. İçlerindeki insanlığı dizginler, tahrip eder, öldürür ki böylece; insan

olmaya son vererek yurttaştan başka bir şey olmasınlar — ya da daha doğrusu, gerçeklerin tarihi başarısıyla bağlantılı görülürler — ki böylece kendilerini asla yurttaş seviyesinin ötesinde bir insan seviyesine yükseltmeyeceklerdir. Sosyal bir sözleşmeden türetilmiş özgür bir Devlet düşünüyü kabul edersek, o zaman sezgili, adil, sağduyulu insanların hükümetten veya Devlettten artık hiçbir ihtiyaçları olmamaları gerekir. Böyle bir insan, tüm içgüdülerini özgür bir rotaya bırakarak, yalnızca yaşamaya ihtiyaç duyabilir: adalet ve kamu düzeni doğal olarak ve halkın hayatına uygun ilerleyecek ve Devlet; tedbirli, rehber, eğitimci ve toplumun düzenleyicisi olmayı bırakarak, tüm baskıcı gücünden feragat ederek ve Proudhon'un ona atfettiği ikincil rolde başarısız olarak, artık basit bir iş ofisinden, toplum hizmetindeki bir çeşit merkezi takas kurumundan başka bir şey olamayacaktır. Şüphesiz ki, böylesine politik bir organizasyon, ya da sosyal hayattaki özgürlük lehine politik eylemin böylesine azaltılması toplum için büyük bir menfaat sağlayacaktır fakat bu, Devletin sadık yandaşlarını hiç memnun etmeyecektir. Onlar kesinlikle bir Devlet-Eyalet şehrine, sosyal hayatı yönlendiren, adaleti dağıtan ve kamu düzenini yöneten bir Devlete sahip olmalıdırlar. Yani, itiraf etseler de etmeseler de ve kendilerine Cumhuriyetçi, demokrat ya da hatta Sosyalist dediklerinde bile onlar her zaman yönetecek, az çok cahil, reşit olmayan, beceriksiz veya doğru isimlendirmek gerekirse ayak takımı insanla-

ra sahip olmalıdırlar: tabi ki kendi ilgisizlik ve alçakgönüllülüklerine şiddet uygulama yoluyla en iyi yerleri kendilerine ayırabilirler, kendilerini kamu yararına adayabilme fırsatına ve kendi güçlü erdemli bağlılıklarına ve kendi münhasır zekalarına, insan sürüsünün ayrıcalıklı koruyucularına her zaman sahip olabilmek için, onu kendi iyiliğine teşvik ederken ve onu güvenliğe yönlendirirken, onu ayrıca biraz da kırkabilirler.

Devletin her mantıklı ve samimi teorisi özünde otoritenin prensibinde bulunur — yani son derece teolojik, metafiziksel ve politik fikirle söylemek gerekirse, kitleler kendilerini yönetmekte her zaman kabiliyetsizdirler, onlara bir şekilde yukarıdan empoze edilen müşfik bir bilgelik ve adalet esaretine daima boyun eğmek zorundalardır. Fakat ne adına ve kim tarafından empoze edilmiştir? Kitleler tarafından tanınan ve saygı duyulan böyle bir otorite yalnızca üç olası kaynağa sahip olabilir — güç, din veya üstün bir zekanın eylemi: ve bu üstün zekâ her zaman azınlıklar tarafından temsil edilir.

Kölelik form ve isim değiştirebilir — temeli aynı kalır. Bu temel kelimelerle ifade edilir: bir köle olmak başka insanlar için çalışmaya zorlanmaktır — bir usta olmanın başka insanların emeğinde yaşamak olduğu gibi. Eski zamanlarda, bugün Asya ve Afrika’da olduğu gibi, köleler basitçe köle olarak adlandırılırlardı. Orta Çağ’da “kul” adını aldılar, bugün de onlara “ücretli çalışan” deniyor. Bu sonuncusunun pozisyonu kö-

lelerinkilerden çok daha saygın ve daha az serttir fakat yine de onlar açlık olduğu kadar politik ve sosyal kurumlar tarafından çok sıkı çalışma ile başkalarının göreceli aylıklığını sürdürmeye zorlanırlar. Sonuç olarak onlar köledir. Ve genel olarak, kadim veya modern hiçbir Devlet, yurttaşlar olan politik sınıfın özgürlük ve kültürünün esas ve mutlak ihtiyacı, ücretli çalışan veya köle olsun, kitlelerin zorunlu işgücü olmadan ne yapabilmiş ne de yapabilecektir.

Birleşik Devletler bile bu kurala bir istisna değildir. Onun fevkalade refahı ve gıpta edilesi ilerlemesi büyük ölçüde ve her şeyin ötesinde önemli bir avantajdan kaynaklanmaktadır: Kuzey Amerika'nın büyük yerel serveti. Boz ve bereketli toprakların muazzam bolluğu, başka hiçbir yerde var olmayan politik özgürlük ile beraber, her sene binlerce enerjik, çalışkan ve zeki koloniciyi cezbediyor. Bu bolluk aynı zamanda yoksulluğu uzak tutar ve toplumsal sorunun ortaya konmak zorunda olacağı anı geciktirir. İş bulamayan veya kapitalist tarafından sunulan ücretlerden hoşnutsuz bir işçi her zaman, gerekirse, orada yabancı ve işgal edilmemiş arazileri temizlemek için uzak Batıya göç edebilir.

Bu ihtimal son başvuru olarak her zaman tüm Amerikan çalışanlarına açık kalıp, doğal olarak ücretleri belli bir seviyede tutar ve her bireye Avrupa'da tanınmıyor olma özgürlüğü verir. Bu bir avantajdır ama şöyle bir dezavantajı da vardır. Sanayi ürünlerinin ucuzluğu büyük

ölçüde işgücünün ucuzluğuyla elde edildiğinden, Amerikalı üreticiler çoğu zaman Avrupalı üreticilere karşı rekabet edebilecek durumda değildirler — buradan da Kuzey Eyaletlerindeki sanayiler için koruyucu bir gümrük vergisi ihtiyacı doğar. Ama bunun bir sonucu vardır ki, ilk olarak çakma endüstrilere bir ev sahibi yaratmak ve her şeyden önce, ürün imal edemeyen Güney Eyaletlerini sıkıştırmak ve mahvetmek ve onların federasyondan ayrılmak istemelerini sağlamak; son olarak da kendini şimdiden Avrupa'daki büyük imalatçı Devletlerde çalışanlarla benzer durumda bulan çalışan işçi kitlelerinin New York, Philadelphia, Boston ve bunlar gibi daha pek çok şehirde birikmelerini sağlamak. Ve Kuzey Eyaletlerinde, bizim ülkelerimizde çok önceden ortaya konduğu gibi, yürürlükteki toplumsal sorunun çoktan ortaya konduğunu görüyoruz.

Orada da, insanların her şeye kadirlik görüntüsüne rağmen, kitlelerin özerkliği çoğu zaman bir kurgu halinde kalır. Gerçekte, yönetenler azınlıklardır. Sözde Demokratik parti; köleleri azat eden İç Savaş zamanına kadar, köleliğin, sömürgecilerin azıllı oligarşinin bütünüyle partizanı; inançsız ve bilinçsiz kışkırtıcılar, kendi açgözlülük ve art niyetli hırslarına her şeyi feda edebilme kabiliyetinde ve neredeyse kesintisiz bir şekilde yaklaşık elli yıl devamlı olarak kendi tiksindirici nüfuzları ve eylemleriyle tatbik ederek Kuzey Amerika'daki siyasal etiği ayartmakta büyük emeği geçenlerdir.

Cumhuriyetçi Parti; gerçekten zeki ve cömert olsa da hala ve her zaman bir azınlıktır ve bu özgürlük partisinin içtenliği ne olursa olsun, iddia ettiği ilkeler ne kadar mükemmel ve cömert olursa olsun; güçte, halkın özerliği sonunda bir gerçeklik kazanabilsin diye münhasır azınlığın yönetimi pozisyonunu halk kitlesiyle birleşmek için feragat edeceğini umut etmemize izin vermez. Bunun için de şimdiye dek Eski ve Yeni Dünyaları sarsmış olanlardan çok daha engin bir devrime gereklilik olacaktır.

İsviçre’de, orada meydana gelen tüm demokratik devrimlere rağmen, her zaman hala rahat koşullarda olan sınıf; burjuvazi, yani zenginlik, boş vakit ve eğitimle imtiyazlı olan, yöneticidir. Halkın egemenliği — gözümüzde tüm egemenlikler iğrenç olduğu için yine de tiksindiğimiz bir dünya — halkın kendi kendini yönetmesi yine aynı şekilde kurgu gibidir. Halk; tüm dikkatlerini ister istemez onlara hiç boş vakit bırakmayan kendi günlük işlerine verdiklerinden ve tamamen cahil olmasa bile eğitimde burjuvaziye göre çok aşağıda kaldıklarından fiiliyatta değil, yasaya göre egemendirler ve sözde egemenliklerini bu sonrakinin ellerine bırakmak zorunda kalıyorlar. İsviçre’de, Amerika Birleşik Devletleri’nde olduğu gibi, bundan elde ettikleri yegâne avantaj; hırslı azınlıkların, politik sınıfların, halkın üzerine düşmekten, bazen çok kötü olabilecek bir şekilde geçici tutkularını pohpohlamaktan ve çoğu zaman onları aldatmaktan başka türlü iktidara gelememesidir.

Doğrudur ki en kusurlu cumhuriyet en aydınlanmış monarşiden bin kat daha iyidir; çünkü en azından cumhuriyette, her zaman sömürülmüş olsalar da insanların eziklenmediği anlar vardır, monarşilerde ise onlar asla bundan başka bir şey değildirler. Ve daha sonra demokratik rejim, monarşik rejimler bunu asla yapmazken, kitleleri yavaş yavaş toplum hayatına alıştıırır. Fakat cumhuriyete seçim hakkı verirken bizler her halükârda tanımak ve hükümetin formu ne olursa olsun, meşguliyetlerin, zenginliğin, eğitimin ve imtiyazların kalıtsal eşitsizliğinden dolayı insan toplumu farklı sınıflara ayrılmış dururken daima azınlık hükümeti ve bu azınlığın çoğunluğu kaçınılmaz olarak sömürüsü olacağını beyan etmek zorunda bırakılıyorruz. Devlet, bu hakimiyet ve sömürünün düzenlenmiş ve sistematize edilmiş halinden başka bir şey değildir. Bunu, kitlelerin azınlık tarafından yönetiminin sonuçlarını, özgür bir anlaşmada bulunan, başta istendiği gibi zeki ve sadakatli olan ideal bir Devlette, inceleyerek ispatlamaya çalışmalıyız.

Hükümetin sadece en iyi vatandaşlarla sınırlı olduğunu varsayalım. Başta bu vatandaşlar hakka dayalı olarak değil fakat gerçeğe dayalı olarak ayrıcalıklıdır. İnsanlar tarafından seçilmişlerdir çünkü onlar en zeki, akıllı, bilge, cesur ve sadık olanlardır. Hepsinin eşit olduğu kabul edilen vatandaş kitleleri arasından tutulmuş olup, henüz ayrı bir sınıf oluşturmazlar fakat yalnızca doğa tarafından ve bu yüzden halk tarafından seçim için belirlenen her gerekçe ta-

rafından ayrıcalıklı bir grup insandırlar. Sayıları zaruri olarak çok sınırlıdır, çünkü her zamanda ve ülkede, bir ulusun oybirliğiyle saygısını otomatik olarak komuta edecek kadar dikkat çekici niteliklere sahip insanların sayısı, deneyimin öğrettiği gibi, çok küçüktür. Bu sebeple, kötü bir seçim yapmanın acısı altında, insanlar her zaman yöneticilerini kendi aralarından seçmek zorunda bırakılacaklardır.

İşte burada, henüz iki sınıf denmese de, toplum iki kategoriye ayrılır; bunlardan biri vatandaşların büyük çoğunluğundan oluşan, seçilmiş liderlerinden oluşan hükümetine serbestçe boyun eğen; diğeri ise az sayıdaki ayrıcalıklı yaradılışlardan oluşan, halk tarafından bu şekilde tanınan ve kabul edilen ve onları yönetmekle görevlendirilen. Popüler seçime bağlı olarak, ilk başta halk kitlesinden, yalnızca tercihlerine tavsiye edilen ve doğal olarak en sadık ve yararlı niteliklerle ayırt edilirler. Kendilerine henüz herhangi bir ayrıcalık, herhangi belirli bir hak, görevlendirildikleri özel işlevleri, halkın dilediği kadar, tatbik etmelerinin dışında atfetmemişlerdir. Diğerleri için ise, yaşama biçimleriyle, varoluş koşul ve kaynaklarıyla, kendilerini ötekilerden hiçbir açıdan ayırmazlar ki hepsinin arasında mükemmel bir eşitlik hüküm sürmeye devam edebilsin. Bu eşitlik uzun süre korunabilir mi? Korunamaz olduğunu iddia ediyoruz ve hiçbir şeyin ispatı daha kolay olamazdı.

İnsanın kişisel erdemi için, komuta etme

alışkanlığından daha tehlikeli hiçbir şey yoktur. En iyi, en zeki, tarafsız, cömert, saf insan bu denklemde hatasız bir şekilde ve her zaman şımarık olacaktır. İktidarın doğasındaki iki duygu bu moral çöküntüsüne yol açmakta asla başarısız olmaz; bunlar: kitleler için küçümseme ve kişinin kendi değerlerinin yüksek düşünülmesi.

“Kitleler” der bir adam kendine, “yönetmedeki kendi yetersizliklerini kendi kendilerine bilip, beni amirleri seçtiler. Bu hareketle kendi aşağılıklarını ve benim üstünlüğümü alenen beyan ettiler. Bu insan kalabalığının arasında zar zor kendime denk buluyorum, kamusal işleri yönetme kabiliyetine yalnızca ben sahibim. İnsanların bana ihtiyacı var; onlar benim hizmetlerim olmadan yapamazlar, oysa ben, aksine, kendi kendime gayet iyi idare edebilirim: onlar, bu yüzden, kendi güvenlikleri için bana itaat etmek zorundalar ve ben onları kumanda etmeye lütfederek onlara bir iyilik yapıyorum.”

Tüm bunların içinde, bir adamın kendisini kaybetmesine ve cesaretinin kaybolmasına neden olacak ve gururdan deli edecek bir şey yok mu? Nitekim güç ve komuta etme alışkanlığı, en zeki ve erdemli insanlar için bile, hem entelektüel hem de ahlaki manada bir yoldan çıkma kaynağı haline gelir.

Fakat Marx'ın Halk Devleti'nde, bize söylendiği üzere, imtiyazlı bir sınıf hiç olmayacak. Herkes eşit olacak, yalnızca hukuki ve

siyasi açıdan değil fakat ekonomik açıdan da. Ele alınış biçimi ve izlemek istediği rota göz önünde bulundurulduğunda, bu sözün tutulup tutulamayacağından çok şüpheli olsam da en azından vaat edilen şey bu. Bu yüzden de, artık hiçbir imtiyazlı sınıf olmayacak ama bir hükümet olacak ve, bunu iyice not edin; bugün tüm hükümetlerin yaptığı gibi, kendini politik olarak yönetim ve infazla hoşnut etmeyecek ama onları ekonomik olarak da yönetecek, kendi elindeki zenginliğin üretimi ve adil dağılımına, toprağın işlenmesine, fabrikaların kurulum ve gelişimine, ticaretin organizasyon ve yönetimine, son olarak da tek bankacı olan Devlet aracılığıyla sermayenin imalata uygulanmasına yoğunlaşacak olan ziyadesiyle karışık bir hükümet. Tüm bunlar bu hükümette, muazzam bir bilgi ve birçok “beyinlerle dolup taşan kafalar” gerektirecektir. Bu; bilimsel zekanın saltanatı, tüm rejimlerin en aristokratik, despotik, kibirli ve küçümseyicisi olacak. Yeni bir sınıf, gerçek ve sahte bilim insanları ve alimlerin yeni bir hiyerarşisi olacak; ve dünya, bilgi adına hükmeden bir azınlık ve muazzam cahil bir çoğunluk olarak bölünecek. Ve sonra da, cahiller yığına yazıklar olsun!

Böyle bir rejim bu kitlede kayda değer bir hoşnutsuzluk uyandırmakta başarısız olmayacaktır ve bunu kontrol altında tutmak için Marx’ın aydınlanma ve özgürleştirici hükümeti daha az kayda değer olmayan bir silahlı kuvvete ihtiyaç duyacaktır. Hükümet güçlü olmak zorundadır, der Engels, vahşi ayaklanmaları her şeyi,

beyinlerle dolup taşan kafalar tarafından yönetilen hükümetleri bile, yok etmeye ve çökertmeye muktedir bu milyonlarca eğitim görmemiş arasında düzen sağlayabilmek için.

Marx'ın programındaki tüm demokratik ve sosyalist ifadeler ve sözlerin arkasında; tüm Devletlerin gerçek despotik ve acımasız doğasını teşkil eden her şeyin onun Devlet'inde bulunabilir olduğunu açıkça görebilirsiniz, hükümetlerinin formu ne olursa olsun ve final hesaplaşmasında, Marx tarafından şiddetle övülen Halk Devleti ve Bismarck'ın gücü kadar zekilikle sürdürülen aristokratik-monaşik Devlet, dış ilişkilerde olduğu kadar iç ilişkilerdeki amaçlarının doğası gereği tamamen aynıdırlar. Dış ilişkilerde askeri gücün aynı dağılımı, yani fetih; ve iç ilişkilerde bu silahlı kuvvetlerin aynı dağılımı, tüm tehdit altındaki siyasi iktidarların inanmaktan, ümit etmekten, boyun eğmekten ve her zaman itaat etmekten yorulmuş ve isyanla ayaklanan kitlelere karşı son argümanı.

Marx'ın Komünist fikri onun tüm yazılarında gün yüzüne çıkar; bu ayrıca Londra'da yer alan Uluslararası İşçiler Derneği Genel Kurulunca 1869'daki Basel Kongresinde ve aynı zamanda onun Eylül 1870'te meydana gelecek olan fakat Fransa-Prusya Savaşı sebebiyle askıya alınmak zorunda kalan Kongreye sunmaya niyetlendiği tekliflerce ortaya konan önergelerin dışı vurumudur. Londra'daki Genel Kurulun bir üyesi ve Almanya için eş Sekreter olarak Marx,

iyi bilindiği üzere bu Kuruldan son derece zevk alıyor ve itiraf edilmeli ki, meşru tesirdir, ki böylece Kurulca Kongreye sunulan önergeler ciddiye alınabilsin, birçoğu esasen sistemden Marx'ın işbirliğinden türetilmiştir. Bu şekilde, Genel Kurulun bir üyesi olan İngiltere vatandaşı Lucraft, Basel Kongresinde, bir ülkedeki tüm toprakların Devletin malı haline gelmesi gerektiği ve bu toprağın ziraatinin Devlet memurları tarafından yönetilmesi ve idare edilmesi fikrini öne sürdü, "Bu da" diye ekledi, "yalnızca halkın, Devletin ulusal toprakları iyi yönetimini özenle kollamak zorunda kalacakları demokratik ve Sosyalist bir Devlette mümkün olabilir."

Devletin bu kültü, genel olarak, Alman Sosyalizminin esas karakteristik özelliğidir. Lassalle, büyük Sosyalist provokatör ve Almanya'daki kılgın Sosyalist hareketin gerçek kurucusu, bu konuda derinleşmiştir. İşçiler için Devlet gücü dışında bir kurtuluş görememiştir; ona göre işçilerin, evrensel oy hakkı suretiyle kendilerine hükmetmeleri gerekir.

Enternasyonalizm ve Devlet

Haydi Marx'ın kendisinin gerçek, ulusal politikasını değerlendirelim. Bismarck gibi o da bir Alman vatanseverdir. Almanya'nın büyük ve güçlü bir Devlet olmasını arzular. Onun ülkesine ve halkına sevgisini her halükârda hiç kimse bir suç olarak saymayacaktır; ve o da Devletin olmazsa olmaz şartından birinin bolluk ve diğerinin özgürleşme olduğuna derinlemesine inanmış olduğundan; onun, zayıf ve küçük Devletler her zaman kendilerini yutulmuş görme riski taşıdığından, Almanya'nın çok büyük ve çok güçlü bir Devlet olarak organize edildiğini görmeyi arzulaması gerektiği doğal karşılanacaktır. Sonuç olarak, sağduyulu ve coşkulu bir vatansever olarak Marx, bir Devlet olarak Almanya'nın azametli ve kuvvetli olmasını dilemelidir.

Fakat diğer taraftan, Marx tanınmış bir Sosyalist ve dahası, Enternasyonal'in esas öncülerinden biridir. O, yalnızca Almanya'daki

proletaryanın özgürlüğü için çalışmakla tatmin olmuyor; şeref bağıyla bağlı olduğunu hissediyor ve aynı zamanda diğer tüm ülkelerdeki proletaryaların özgürlüğü için de çalışmayı kendi vazifesi olarak görüyor; sonuç olarak da kendini kendisiyle tamamen bir çatışma halinde buluyor. Alman bir vatansever olarak, Almanya için azamet ve güç, yani hakimiyet istiyor; ama Enternasyonal'in bir Sosyalisti olarak dünyadaki tüm halklar için özgürlük dilemelidir. Bu çelişki nasıl çözülebilir?

Bunu beyan etmenin tek bir yolu vardır, kendisini buna ikna ettikten sonra tabii, bir Devlet olarak Almanya'nın büyüklüğü ve gücü, tüm dünyanın özgürleşmesi için üstün bir koşuldur; Almanya'nın ulusal ve politik zaferi insanlığın zaferidir ve bu yeni muazzam hepçil gücün ortaya çıkmasına karşı olan her şey insanlığın düşmanıdır. Bu kanaat bir kez kuruldu mu, diğer tüm ülkelerin Federasyonları dahil olarak Enternasyonalin, çok güçlü, münasip ve her şeyden öte büyük Pan-Cermen Devletinin kurulması için popüler bir araç olarak hizmet etmesini sağlamak, amaçların en kutsalı tarafından yalnızca izin verilmez fakat emir verilir. Ve bu da; 1871'de Londra'da ziyaret ettiği Konferanstaki müzakerelerde olduğu kadar Lahey Kongresi'nde Alman ve Fransız arkadaşlarının oyladıkları kararlar vesilesiyle Marx'ın tam olarak yapmaya çalıştığı şeydir. Eğer daha iyi bir başarı elde edemediyse bu, onun açısından kesinlikle büyük bir çaba ve fazlaca becerinin eksikliğinden değil,

fakat muhtemelen ona ilham veren temel fikir yanlış olduğu ve gerçekleşmesi imkânsız olduğu içindir.

Bir kimse; bir şeyden, bir kurumdan ya da bir köstebekten verebileceklerinden fazlasını istemekten daha büyük bir hata yapamaz. Birisi onlardan daha fazlasını talep ederek onları, demoralize eder, engeller, saptırır ve öldürür. Enternasyonal kısa sürede büyük sonuçlar çıkardı. Proletaryayı her gün, daha da zorlu bir tutumla, ekonomik mücadele için örgütledi ve örgütleyecek. Bu, birinin bunu siyasi mücadelede bir enstrüman olarak kullanılabileceğini ummak için bir sebep midir? Öyle düşündüğü için Marx'ın, Lahey'deki cinai girişimiyle Enternasyonal'i öldürmesine ramak kalmıştı. Bu, altın yumurtlayan kaz hikayesidir. Farklı ülkelerdeki işçi kitleleri, kendilerini Enternasyonal bayrağı altında sıralamak için, ekonomik mücadele çağrısına koşturdular ve Marx, kitlelerin onun altında kalacaklarını — ne demeli ki? — o, yeni bir Musa, siyasi özdeyişlerini Enternasyonal'in resmi ve bağlayıcı programında bayrağımıza kazıdığı anda, hala daha da dişli sayılarla koşturacaklarını hayal etti.

Onun hatası burada yatıyor. Kitleler; onlara yoksulluklarından, ıstıraplarından ve Kapitalizm boyunduruğu altındaki köleliklerinden ve özel mülkiyetin sömürülmesinden bahsettiklerinde, kültür derecesi, dini inançlar, ülke ve konuşma ayrımı olmaksızın Enternasyonal'in

dilini anladılar; çabalarını büyük, sağlam, ortak bir mücadelede birleştirmenin gerekliliği gösterildiğinde bunu anladılar. Ama burada onlarla; kendi kurtuluşlarının kendi çabalarıyla olmasını organize eden, onlara, şüphesiz ki geçici ama bu sırada tamamen keyfi ve olağanüstü beyinlerle dolu bir kafa ile yönetilen bir diktatör hükümet dayatan tam da o Enternasyonal’de, kendi kurtuluşları adına kalkışma olan çok öğrenilmiş ve her şeyden önce çok otoriter bir siyasi gösterim hakkında konuşuluyordu.

Marx’ın programı; siyasi ve ekonomik kurumların tamamlanmış bir kumaşı, fazlasıyla merkezileştirilmiş ve çok otoriter, kuşkusuz, modern toplumun tüm despotik kurumları gibi, genel oy hakkıyla tasdik edilmiş ama yine de çok güçlü bir hükümet için ikincil; Engels’in tam kelimelerini kullanmak gerekirse, Marx’da ne kadar alter ego varsa, kanun koyucuda da o kadar özgüven vardır.

Birinin Avrupa ve Amerika’nın farklı ülkelerinin işçi kitlelerini bu koşullar altında Enternasyonal bayrağı altında tutabileceği umudunu idrak etmek için, birisi hırs veya kibir veya aynı anda her ikisi tarafından ne dereceye kadar delirmek zorunda kalmaz!

Evrensel bir Devlet, hükümet, diktatörlük! Papa 7. Gregory ve 8. Boniface’in, İmparator 5. Charles ve Napolyon’un hayali, kendini yeni formlarda yeniden türetmektir ama aynı

savlarla Sosyalist Demokrasi kampında! Daha alaycı ama aynı zamanda da daha tiksindirici bir şey hayal edilebilir mi? Bir grup bireyin; devrimci hareketin ve tüm ülkelerin proletaryasının ekonomik örgütünün düşüncesi, ruhu, rehberi ve birleştirici iradesi olabilme yetisini sürdürmesi; birinin kendisine, Marx gibi zeki bir adamın aklının bunu nasıl aldığını hayretle sorduğu, sağduyuya tamamen aykırı ve tarih tecrübesine aykırıdır. Papa'da en azından mazeret olarak, Kutsal Ruh'un lütfuyla kendi ellerinde yattığını iddia ettikleri ve inanmaları gereken mutlak gerçek vardı. Marx'da bu mazeret yoktu ve ben, onun mutlak gerçeğe yaklaşan bir şeyi bilimsel olarak icat ettiğine inandığını düşünerek ona hakaret etmeyeceğim. Ama mutlaklığın var olmadığı andan itibaren, Enternasyonal için hiçbir yanılmaz dogma veya sonuç olarak herhangi bir resmi siyasi ve ekonomik teori olamaz ve Meclislerimiz, tüm taraftarları ve inananları için zorunlu ilkeler ilan eden Genel Kilise Konseylerinin rolünde asla hak iddia etmemelidir. Tüm üyeler, bu kanunun gerçek ve tek kökenini teşkil eden Enternasyonal'deki bireyler kısmı ve federasyonlar, için gerçekten bağlayıcı olan yalnızca bir kanun mevcuttur. Bu, tüm uzatmalarında, tüm sonuçlarında ve uygulamalarında — tüm zanaatlarda ve tüm ülkelerdeki emekçilerin sömürücülere karşı ekonomik mücadelelerinde Uluslararası dayanışmasıdır. Bu, işçi kitlelerinin kendiliğinden örgütlenmesi ve özgür olacağı oranda güçlü olan tamamen özgür federasyon tarafından olan daya-

nışmanın, tüm dil ve uluslardan işçi kitlelerinin gerçek organizasyonundadır; ve kararnamelerle ve herhangi bir hükümetin sopası altında birleşmelerinde değildir, Enternasyonal'in gerçek ve canlı birliğinin bulunduğu yerdir. Konu, Proletaryanın burjuvazi sömürüsüne karşı militan dayanışması hep bu geniş örgütlenmesinden olmalı ve aslında proletaryanın burjuvaziye karşı siyasi mücadelesi de ortaya çıkar; kim şüphe edebilir? Bu noktada Marksistler ve bizler mütefikiz. Fakat bizi Marksistlerden derinlemesine ayıran soru derhal kendini gösteriyor.

Proletaryanın zorunlu devrimci politikasının derhal ve tek gayesinin Devletlerin yıkımı olması gerektiğini düşünüyoruz. Devletleri korumak istediklerinde herkesin uluslararası dayanışmadan söz edebileceğini anlamıyoruz — Evrensel Devlet'in hayalini kurmadıkları sürece, bir başka deyişle büyük İmparatorlar ve Papalar gibi evrensel köleliğin —Devlet, kendi doğası gereği bu dayanışmadan kopuk ve dolayısıyla savaş için kalıcı bir sebeptir. Birinin, proletaryanın bağımsızlığından veya Devletin kitlelerine Devlet tarafından verilen gerçek hükümden nasıl söz edebileceğini de anlamıyoruz. Devlet hakimiyet demektir ve tüm hakimiyet, kitlelerin itaatini ve haliyle bazı azınlıkların kazancının sömürülerini varsayar.

Devrimci bir geçiş olarak bile ne Ulusal Konvansiyonları ne Kurucu Meclisleri ne de sözde devrimci diktatörlükleri kabul ederiz;

çünkü devrimcinin yalnızca kitlelerde samimi, dürüst ve gerçek olduğuna ve bazı yönetici bireylerin ellerinde konsantre olduğunda, bunun doğal ve kaçınılmaz olarak tepki haline geldiğine inanıyoruz.

Marksistler son derece zıt fikirler ileri sürüyorlar. Onlar her zaman, iyi Almanlara yakışır şekilde; amirlere, seçilmiş efendilere itaatın mutluluğu ve onurunu ayırdıkları kitlelerin genel oy hakkı ve egemenliği adına, Devlet gücünün ibadetçileri ve ayrıca mantiken politik ve sosyal disiplinin peygamberleri, yukarıdan aşağıya kurulu olan düzenin savaşçılarıdır. Marksistler, sözde Halk Devletlerinden beklediklerinden başka hiçbir özgürleşmeyi kabul etmezler. Vatanseverliğin o kadar küçük düşmanıdır ki, Enternasyonalleri bile çoğu kez Pan-Cermenizm'in renklerini giyer. Marksist politika ile Bismarckist politika arasında kuşkusuz ki kayda değer bir fark vardır, ama Marksist ve bizimki arasında sonsuz bir uçurum vardır. Onlar Hükümetçi, biz ise bütünüyle Anarşistiz.

Doğrusu, bugün bu iki eğilim arasında herhangi bir uzlaşma mümkün değildir. Yalnızca toplumsal devrimin kullanışlı tecrübeleri, yeni büyük tarihi tecrübeler, olayların mantığı onları er ya da geç ortak bir çözüme ulaştırabilir; ve kendi ilkelerimizin doğruluğuna son derece ikna olarak, Almanların kendilerinin — onların liderleri değil, Alman işçileri — o Devlet denen insan hapishanelerini yıkmak ve aslında kitlelere hük-

metmek ve onları kazıklamak sanatından başka bir şey olmayan siyaseti kınamak amacıyla bize katılarak bitireceklerini umuyoruz.

Despotların, taçlandırılmış veya taçlandırılmamış, dünyanın esasının hayalini kurabileceklerini gerektiğinde kavrayabilirim; ama bir proletarya dostu, kitlelerin özgürlüğünü arzula-
dığını ciddi anlamda iddia eden bir devrimci ve kendini farklı ülkelerde patlak verebilecek tüm devrimci hareketlerin yöneticisi ve en yüksek hakemi olarak ileri süren birinin tüm bu ülkele-
rin proletaryasının kendi beyninde tasarlanan tek bir düşünceye tabi olduğunu hayal etmeye cesa-
ret etmesine ne söylenebilir.

Her zaman çok içten biri olmasa da, Marx'ın çok ciddi bir devrimci olduğunu ve kit-
leleri kalkındırmayı gerçekten istediğini düşünü-
yorum ve kendime soruyorum — İster kolektif
ister bireysel olsun, evrensel bir diktatörlüğün,
dünya devriminin baş mühendisliği görevini bir
dereceye kadar yerine getirecek bir diktatörlü-
ğün kuruluşunun — tüm ülkelerdeki kitlelerin
isyancı hareketini bir makineye rehberlik eder-
cesine hükmeden ve yöneten — böylesine bir
diktatörlüğün kurulmasının, tek başına devrimi
öldürmek veya tüm halk hareketlerini aksatmak
ve saptırmak için yeterli olacağını neden idrak
etmiyor? İnsan nedir, bireyler grubu nedir, kim
menfaatlerin sonsuz izdihamlarını, her ülkede,
ilde, semtte, ticarete çok çeşitli olan yönelim-
leri ve hareketleri kucaklamak ve kavramaktan,

dahilikleri ne kadar muazzam olursa olsun, kendilerini övmeye cesaret edebilir ve büyük bir ortak arzu ve bundan böyle kitlelerin bilinçlerine işleyen temel ilkeler tarafından birleşmiş ama yeknesaklaşmamış hangi muazzam bütünsellik toplumsal devrimin geleceğini oluşturacak?

Ve bu devrimin sözde çıkarları doğrultusunda, tüm uygar dünyanın proletaryasına diktatörce güçle, soruşturmayla ve bölgesel federasyonları askıya alma, sahte çoğunluğun oyuyla mutlak bir gerçeğe dönüştürülen Marx'ın kendi görüşünden başka bir şey olmayan sözde resmi bir ilke adına tüm uluslara karşı bir yasak koymak diktatörel hakkıyla bir hükümeti empoze eden bir Enternasyonal Kongre hakkında ne düşünülür? Şüphesiz ki aptallığını hala daha da bariz hale getirecek, onu muhtemelen çok dürüst ama sönük, fazlasıyla cahil ve kesinlikle bilinmeyen adamlardan oluşturduktan sonra bu diktatörel yönetim organını, Amerika'ya sürgün eden Kongre hakkında ne düşünülür? Düşmanlarımız burjuvalar, Kongrelerimize güldüklerinde ve Enternasyonalin eski despotluklarla yalnızca yenilerini yaratmak için savaştığını ve mevcut absürtlüklerin yerini yakışır bir şekilde almak için başka bir tanesini yaratmak istediğini iddia ettiklerinde haklı olacaklardır!

Toplumsal Devrim ve Devlet

Bismarck'ın politik ve burjuvazi dünyası için yaptığı şeyi, Marx bugün Avrupa'nın proletaryaları arasında Sosyalist dünyası için yaptığı iddiasındadır; Fransız girişimini Alman girişimi ve hakimiyetiyle değiştirmek; ve ona ve müritlerine göre, kendisinininkinden daha gelişmiş bir Alman düşüncesi olmadığından, Enternasyonalde teorik olarak ve hakikaten galibiyet anının geldiğine inanıyordu. Eylül 1871'de Londra'da bir araya getirdiği Konferansın tek amacı da buydu. Bu Marksist düşünce, Marx ve Engels tarafından 1848'de tasarlanan ve yayınlanan ünlü mülteci Alman Komünistleri Manifestosu'nda bariz bir şekilde geliştirilmiştir. Proletaryanın kurtuluşunun ve işgücünün Devlet tarafından organize edilmesinin teorisi budur.

Bunun esas noktası, işçi sınıfının politik gücünün zaferidir. Marx ve Engels kadar vazgeçilmez olan insanların, siyasi iktidarı kut-sallaştıran ve onaylayan, tüm hırslara kapı açan bir gösterinin partizanları olması gerektiği anlaşılabilir. Siyasi iktidar var olacağından muhakkak ki vatandaş olarak, Cumhuriyetçi tarzla uyanan süjeler olacaktır, bu doğrudur fakat yine de süjeler kimler olacak ve kim böyle itaat etmeye zorlanacak — çünkü riayet olmadan, güç mümkün değildir. Buna cevap olarak, onlar insanlara değil fakat kendilerinin koyacakları kanunlara uyacakları söylenecektir. Buna şöyle cevap vereceğim, en özgür ve en demokratik an-

cak politik olarak yönetilen ülkelerde insanların yasaları ne kadar yaptığını ve bu yasalara itaatlerinin ne anlama geldiğini herkes biliyor. Her kim hakikat için hayal kurmakta kasti olarak hırslı değilse çok iyi bir şekilde farkına varmalıdır ki, bu tür ülkelerde bile insanlar gerçekten kendileri koydukları kanunlara değil, fakat onlar adına konulan kanunlara itaat ediyorlar ve bu kanunlara itaat, onlar için azınlığı koruyan ve yöneten bazılarının keyfi iradesini ibraz etmekten veya aynı anlama gelen özgürce köle olmaktan başka bir şey ifade etmiyor.

Bu programda, içtenlikle halkın tam özgürlüğünü isteyen biz devrimci Anarşistlere son derece antipatik olan başka bir ifade daha vardır; bahsettiğim ifade, proletaryanın, tüm emekçiler toplumunun bir “kitle” olarak değil, bir “sınıf” olarak sunumudur. Bunun ne demek olduğunu biliyor musunuz? Yeni bir aristokrasiden ne fazla ne eksik, kırsal kesim proletaryasını oluşturan ve Almanya Sosyal Demokratlarının beklentilerine uyan milyonlar hariç fabrikaların ve kasabaların işçileri, gerçekte, sözde büyük Halk Devletlerinin tebaası haline geleceklerdir. “Sınıf”, “Güç”, “Devlet”; her biri bir diğerinin gerekli varsayımı olan ve hepsi kesinlikle şu sözlerle özetlenen ayrılmaz üç terimdir: kitlelerin siyasi bağımlılığı ve ekonomik sömürüsü.

Marksistler, tıpkı 18. yüzyılda burjuvazinin soyluluğu devirdiği gibi, onun yerini almak ve onu yavaş yavaş kendi bünyesine almak

için, kasabalardaki proletaryalar bugün burjuvaziyi devirmek için, onu soğurmak ve kasaba proletaryasının egemenliğini ve sömürüsünü onunla paylaşmak için çağrılınsınlar diye onunla birlikte illerde olduğu kadar kasabalardaki emekçilerin egemenliğini ve sömürüsünü paylaştığını düşünüyorlar, bu son tarihsiz, eğer bu sonraki daha sonra isyan etmezse ve tüm sınıfları, mezhepleri, güçleri, tek kelimeyle, tüm Devletleri yıkmazsa. Yine de bana göre, proletaryanın serpilmesi, Marksistlere olduğu gibi, Marksistlerin dördüncü yönetici sınıflarını oluşturmak için tam olarak kullanmak istedikleri sınıf ve eğer işler büyük proletarya kitlesinin çıkarları doğrultusunda haklara ayarlanmazsa gerçekten bir tane oluşturabilme yetisinde olan en uygar ve iş dünyasında hali iyi üst tabaka, burjuvavari işçiler tabakasıdır; çünkü onun göreceli rahatlığı ve burjuvavari konumu ile, bu üst işçi tabakası ne yazık ki burjuvazinin tüm politik ve toplumsal önyargıları ve tüm dar arzuları ve iddialarıyla çok derinden nüfuz etmiştir. Hakikaten söylenebilir ki, bu üst tabaka tüm proletaryadaki en az sosyalisti, en bireycisidir.

Proletaryanın serpilmesi ile, her şeyden önce, bu büyük kitle, bu uygarlaşmamış, Baylar tarafından mirastan men edilmiş, sefil ve cahil milyonları kastediyorum. Engels ve Marx, Engels'in dostumuz Cafiero'ya yazdığı bir mektupta kullandığı bir ifadeyi kullanmak gerekirse, çok güçlü bir hükümetin babacan rejimine tabi kılınmayı kastediyor. Şüphesiz ki bu, elbette tüm

hükümetler, iyi bilindiği gibi, yalnızca kitlelerin kendi çıkarları doğrultusunda kurulmuş olduklarından, kendi selametlerine olacaktır. Proletaryanın serpilmesiyle, yani tam olarak hükümetler için o daimî “et”, Baylar tarafından sıradan bir şekilde belirlenmiş o büyük halk güruhunu kastediyorum. Marx ve Engels tabir ile tek seferde; tüm burjuva uygarlığı tarafından neredeyse hiç kirletilmemiş olmanın, kalbinde, arzularında, kolektif konumunun tüm gerekliliklerinde ve sefaletlerinde, geleceğin Sosyalizminin tüm tohumlarını taşıyan ve tek başına Toplumsal Devrimi bugün başlatacak ve onu zafere taşıyacak kadar güçlü olan “şekilsiz proletarya”nın, “ayak takımı”nın, o güruhun resimlik ve kibirli halini anlatır.

Bu açıdan da bizden farklı olsalar da, Marksistler programımızı tamamen reddetmiyorlar. Bizi sadece tarihin yavaş ilerleyişini hızlandırmak, geride bırakmak ve ardışık evrimlerin bilimsel yasasını görmezden gelmek istemekle suçluyorlar. Almanya’nın asi köylülerinin kanlı bozgununun geçmişinin felsefi analizine ve on altıncı yüzyılda despotik Devletlerin büyük bir devrimci ilerleme teşkil eden zaferine konsantre olan dünyalarında duyuracak tam bir Alman cesaretine sahip olduklarından, bugün kasaba işçilerinin sözde çıkarına ve ülkedeki emekçilerin zararına yeni bir despotizm kurarak kendilerini tatmin edecek cesarete sahipler.

Kendi siyasi iktidarın fethi programı-

nı desteklemek için Marx'ın, dahası kendi tüm sisteminin yalnızca mantıksal bir neticesi olan çok özel bir teorisi vardır. O; her ülkenin siyasi koşulunun, her zaman ekonomik durumunun ürünü ve sadık ifadesi olduğunu söyler; ilkinin değiştirmek için sonrakini dönüştürmek yalnızca gereklidir. Marx'a göre tarihsel evrimin tüm sırrı oradadır. Siyasi, hukuki ve dini kurumların ekonomik duruma son derece açık tepkileri gibi tarihteki diğer unsurları hesaba katmaz. "Yoksulluk siyasi köleliği, Devleti üretir." der ama bu ifadenin çevrilerek "Siyasal kölelik, Devlet, yoksulluğu sırayla yeniden üretir ve kendi varlığının bir koşulu olarak sürdürür; böylece, yoksulluğu yok edebilmek için, Devleti yok etmek gereklidir!" denmesine izin vermez. Ve onda, rakiplerinin yoksulluğun aktif bir sebebi olarak suçu siyasi köleliğe, Devlete atmasını yasaklayan, Almanya'daki Sosyal Demokratik Parti'deki arkadaşları ve müritlerine gücün ve siyasi özgürlüklerin fethini ön koşul olarak değerlendirmenin ekonomik özgürleşme için kesinlikle gerekli olduğunu emreden ilginç bir yan vardır.

Yine de Marx okulunun sosyologları, Engels ve Lassalle gibi adamlar, Devletin, halkın yoksulluğunun, kitlelerin yozlaşmasının ve esaretinin nedeni olmadığı konusunda bize karşı çıkıyorlar; fakat kitlelerin sefil durumu, Devletin despotik gücü gibi, tam tersine, hem biri hem de diğeri, daha genel bir gayenin etkileri, toplumun ekonomik kalkınmasının kaçınılmaz bir aşamasının, tarihin bakış açısından doğru bir gelişme,

toplumsal devrim dedikleri şeye doğru muazzam bir adım teşkil eden aşamanın ürünleridir.

Öyle bir dereceye kadar ki, aslında Lassalle, on altıncı yüzyılda Almanya'da köylülerin korkunç isyanının yenilgisini yüksek sesle ilan etmekte tereddüt etmedi — Almanların asırlık köleliğine tarihlenen acınası, eğer böyle bir şey mümkünse, bir yenilgi — ve bunun zaruri sonucu olan despotik ve merkezi Devletin zaferi, bu devrim için gerçek bir zafer oluşturdu; çünkü köylüler, diyor Marx, tepkimenin doğal temsilcileridir, bu arada modern askeriye ve bürokratik Devlet — on altıncı yüzyılın ikinci yarısından başlayarak antik feodal ve toprak ekonomisinin bolluk ya da aynı şeye çıkan halkın işgücünün sermaye tarafından sömürüsü ürününe yavaş ama sürekli gelişen dönüşümü başlatan toplumsal devrimin bir ürünü ve kaçınılmaz refakatçısı — bu Devlet bu devrimin esas koşuluydu.

Bir kimse, aynı mantıkla hareket eden Engels'in arkadaşlarımızdan biri olan Carlo Caffero'ya hitaben yazdığı bir mektupta, en ufak bir ironi olmadan fakat tam tersine çok ciddi bir şekilde, Bismarck'ın, Kral 2. Victor Emmanuel'in yanı sıra, her ikisi de kendi şahsi ülkelerinde politik merkezileşme yaratarak devrime muazzam hizmetler vermiş olduğunu söyleyebileceğini anlayabilir.

Keza Marx, insanlığın tarihsel gelişimindeki en önemli unsur olan her ırkın ve her

insanın mizacını ve özel karakterini, etnografik, iklimsel, ekonomik olduğu kadar tarihsel sebeplerin çokluğundan üretilen ama bir kez üretildikten sonra her ülkenin ekonomik koşullarından eşitçe ayrı ve bağımsız olarak, kendi kaderi ve hatta ekonomik güçlerinin gelişimi üzerinde kayda değer bir nüfuza sahip olan, doğal olarak kendileri olan bir mizaç ve karakterini tamamen görmezden gelir. Bu unsurlar ve tabiri caizse doğal özellikler arasında, eylemi her insanın kendine mahsus tarihinde tamamen belirleyici olan biri vardır; bu, başkaldırı içgüdüsünün yoğunluğudur ve aynı işaretle, kendisine bahşedilen ya da korunan özgürlüktür. Bu içgüdü tamamen ilkel ve hayvansal bir gerçektir; kişi onu her canlıda farklı derecelerde bulur ve her birinin enerjisi, hayati gücü yoğunluğu ile ölçülecektir. İnsanda, onu teşvik eden ekonomik gereksinimlerin yanı sıra, bu içgüdü tüm insan özgürleşmelerinin en güçlü faktörü haline gelir. Ve bu bir zihinsel ve ahlaki kültür meselesi değil de mizaç meselesi olduğundan, her ne kadar normalde birini ve diğerini çağırıştırırsa da, bazen uygar halkların; önceki gelişmeleri sırasında bitap düşmüş olsa da ya da kendi uygarlıklarının doğasını onlar bozmuş olsa da ya da nihayet, aslen bununla diğerlerinden daha az bahşedilmiş olsalar da onu yalnızca zayıf bir derecede ellerinde bulundurdıkları görülür.

Tüm geçmişte böyleydi, böylesi bugün hâlâ soyluların ve burjuvazinin Almanya'sıdır. Yüzyıllardır biri ve ötekinin kurbanı olan Al-

man proletaryası, bugün kendini bu milletin üst sınıflarında gösteren fetih ruhundan müştereken sorumlu tutulabilir mi? Aslında, hiç şüphesiz ki, hayır. Çünkü fetheden bir halk illa ki köle bir halktır ve köleler her zaman proletaryadır. Bu yüzden fetih onların çıkar ve özgürlüklerine tamamen aleyhtedir. Fakat bundan ruhen müştereken sorumludurlar ve onlara az çok yakın bir gelecek için vaat edilen bu Pan-Cermen Devletinin, bu Cumhuriyetçi ve sözde Halk Devletinin eğer hiç gerçekleştirilebilirse, proletarya için köleliğin çok katı yeni bir biçiminden başka bir şey olmayacağını anlamadıkları sürece de müştereken sorumlu kalacaklardır.

Şu ana kadar, en azından, bunu anlamamış görünmüyorlar ve şeflerinin, hatiplerinin veya yayıncıların hiçbiri, bunu onlara açıklama zahmetine girmemiştir. Hepsi, tersine, proletaryayı, dünyanın eleştirisinden ve kendi esaretlerinden başka hiçbir şeyle karşılaşmayacakları bir yol boyunca kandırmaya çalışıyorlar; ve bu liderlerinin direktiflerine uyarak, bir Halk Devleti'nin bu korkunç illüzyonunun peşinden gittikleri sürece, elbette ki proletarya toplumsal devrim girişiminde bulunmayacaktır. Bu Devrim dışarıdan, muhtemelen Akdeniz ülkelerinden gelecektir ve daha sonra evrensel bulaşıcılığa teslim olarak, Alman proletarya hırslarını serbest bırakacak ve tiranlarının ve sözde özgürleşmelerinin hakimiyetini bir hamlede devirecektir.

Marx'ın mantığı kesinlikle zıt sonuçlara

yönlendiriyor . Yalnızca tek bir ekonomik sorudan başka bir şeyi göz önünde bulundurmaya-
rak, kendi kendine, en gelişmiş ve dolayısıyla bir toplumsal devrim yapabilme yetisine en çok sahip olan ülkelerin, modern Kapitalist üretimin en yüksek gelişme seviyesine ulaşanlar olduğunu söylüyor. Bunlar, tüm diğerlerinin dışında, medeni ülkelerdir; bu devrimi başlatmak ve yönetmek için tek çağrılanlar. Bu devrim, barışçıl halefiyetle veya şiddetle olsa da olmasa da, mevcut mülk sahiplerinin ve kapitalistlerin istimlakından ve tüm toprakların ve tüm sermayenin politik olduğu kadar büyük ekonomik misyonunu karşılaması için mutlaka çok güçlü ve son derece merkezileşmiş olması gereken Devlet tarafından temellükünden ibaret olacaktır. Devlet, maaşlı memurlarının bu işlenme için örgütlenmiş ve disiplinli taşra emekçileri ordularını komuta etmesi yardımıyla arazinin işlenmesini tatbik edecek ve yönetecektir. Aynı zamanda da, tüm mevcut bankaların mahvolması üzerine tüm işgücünü ve tüm ulusal ticareti finanse edecek tek bir banka kuracaktır.

Biri; ilk bakışta, böylesine basit bir organizasyon planının — en azından görünüşte — özgürlükten daha çok adalet ve eşitlik için hevesli olan ve bu ikisinin özgürlük olmadan var olabileceğini enayice düşleyen işçilerin hayal gücünü baştan çıkarabileceğini — güya adalet ve eşitliği kazanmak ve pekiştirmek için, bir kimse-
nin diğer insanlara ve bilhassa, her ne kadar halk tarafından seçildiklerini ve kontrol edildiklerini

iddia etseler de, yönetici gruplara bel bağlayabileceğini anlayabilir. Gerçekte proletarya için, standardize edilmiş erkek ve kadın işçi kitlesinin uyanacağı, uyuyacağı, çalışacağı ve davulun ritmine göre yaşayacağı bir tezahürat rejimi olurdu; zeki ve bilge bir yönetim ayrıcalığı için ve ulusal bankaların uluslararası spekülasyonlarının büyüklüğünden etkilenilen paralı asker mantığındakiler için, engin bir kazançlı vurgunculuk alanı.

İç işlerde kölelik, dış işlerde ise ateşkessiz bir savaş olacaktır; Latin veya Slav, “ast” ırkların tüm halkları, biri burjuva medeniyetinden bıkkın, diğeri ise bundan neredeyse bihaber olan ve içgüdüsel olarak onu hor gören bu halklar özünde burjuva bir ulusun ve kendisini Halk Devleti olarak adlandırdığı için daha da despotik bir Devletin boyunduruğuna boyun eğmekten çekilmedikçedir.

Toplumsal devrim; Latin ve Slav emekçilerinin kendilerine düşledikleri, arzuladıkları ve ümit ettikleri gibi, Alman veya Marksist programın kendilerine vaat ettiğinden son derece daha kapsamlıdır. Bu onlar için, işçi sınıfının cimrice hesaplanan ve yalnızca çok uzak bir tarihte gerçekleşebilen bir özgürleşme mevzusu değil fakat yalnızca bazı ülkelerin değil ama uygar ve uygarlaşmamış tüm ulusların tüm proletaryalarının tam ve gerçek özgürleşme mevzusudur — bu evrensel kurtuluş hareketiyle başlamak kaderinde olan, hakikaten halkın olan yeni bir uygarlık.

Ve bu özgürleşmenin ilk kelimesi; Marx ve müritleri tarafından fetihlerin ön hedefi olarak bu kadar çok fazla onaylanan ve tavsiye edilen politik, burjuvazi özgürlük değil fakat bugün herkesin yüklendiği tüm dogmatik, metafiziksel, siyasi ve hukuki köstekleri yıkan büyük insan özgürlüğü, herkese, hem topluluklara hem de bireylere, tüm müfettişlerden, yöneticilerden ve vasilerden bir kez ve hepten nakledilen, kendi faaliyetlerinde ve gelişimlerinde tam otonomi verecek olan “Özgürlük”ten başka bir şey olamaz.

Bu özgürleşmenin ikinci kelimesi dayanışmadır, herhangi bir hükümet tarafından yukarıdan aşağıya olan Marksist dayanışma değil, halk kitleleri üzerinde üçkağıt ve cebir vasıtasıyla da değil; her birinin özgürlüğünün yadsınması ve salt bu gerçekle bir geçersizlik, bir kurgu haline gelen, arkasında kölelik hakikatine sahip olanların dayanışması değil; ama tam tersine, kökenini herhangi bir siyasi yasadan değil fakat insan içsel kolektif doğasından alan, eğer onu çevreleyen ve en az tesirde bulunan, doğrudan veya dolaylı olarak, hayatındaki tüm insanlar çok da eşit derecede değil ise hiçbir insanın özgür olmadığına binaen her türlü özgürlüğün doğrulanması ve gerçekleşimi olan o dayanışma. Bu hakikat, Robespierre tarafından tasarlanan ve en az insanın köleliğinin hepsinin köleliği olduğunu ilan eden İnsan Hakları Bildirgesi’nde muhteşem bir şekilde ifade edilmiştir.

Herhangi bir yapay veya otoriter organizasyonun her halükârda sonucu olmaktan çok uzak olan bizim istediğimiz dayanışma yalnızca, hem ekonomik hem sosyal hem de manevi hayatın spontane ürünü; ortak çıkarların, arzuların ve eğilimlerin bağımsız birliğinin sonucu olabilir. Asli temel olarak eşitlik, kolektif işgücü — hepsi için kanun gücüyle değil fakat hakikatlerin gücüyle bağlayıcı hale gelen — ve kolektif mülkiyet; yönlendirici bir ışık, tecrübe olarak — başka bir ifadeyle kolektif yaşamın uygulaması; bilgi ve öğrenme; ve nihai bir hedef olarak İnsanlığın tesisi ve sonuç olarak tüm Devletlerin canına okumak.

Ne ilahi ne metafiziksel ama insani ve pratik olan, tek başına Latin ve Slav halklarının modern arzularına tekabül eden bir ideal vardır. Bir dünyada tam özgürlük, tam dayanışma, tam eşitlik istiyorlar, yalnızca İnsanlık istiyorlar ve geçici ve süreksiz olduğu hesabına rağmen, bundan daha azıyla tatmin olmayacaklardır. Marksistler arzularını budalalıkla suçlayacaklardır; uzun bir dönem boyunca yapıldı ama bu onları hedeflerinden çevirmedi ve bu hedefin ihtişamını Marksist Sosyalizmin tamamen burjuvazi yavanlıkları için asla değiştirmeyeceklerdir.

İdealleri, gerçekleştirilmesi nesnesinin yoksulluğunun yanı sıra, kesinlikle elverişsiz olmanın vahim rahatsızlığını da sunan Marksist düşünceden çok daha az derecede zor olacağı manasında pratiktir. Zeki adamlar, mantıklı ve

pratik ve mümkün olan şeylerin savunucularının, Ütopist olarak tanınması ve bugün bu Ütopist olarak adlandırılanların yarın pratik adamlar olarak tanınmaları ilk kez olmayacaktır. Marksist sistemin absürtlüğü tam olarak; onu burjuva Radikalleri için kabul edilebilir kılmak için Sosyalist programı aşırı derecede daraltarak, sonrakini toplumsal devrimin habersiz ve gönülsüz hizmetkarlarına dönüştüreceği ümidinden meydana gelmektedir. Burada büyük bir yanılgı vardır; tüm tarih deneyimi bize gösteriyor ki iki farklı taraf arasında neticelendirilen bir ittifak her zaman iki tarafın daha gerici olanının lehine döner; bu ittifak, mürteci bir taraf sahtekârlıktan suçlu olduğunda her zaman ve her zamankinden daha çok kendine doğru iken, programını zayıflatarak ve çarpıtarak, ahlaki gücünü, kendine olan güvenini yok ederek, daha ilerici tarafı zorunlu olarak güçten düşürür.

Bana gelince, ister reformcu ister devrimci olsun, burjuva Radikalizmiyle tüm Marksist flörtleşmelerin, proletaryanın yükselen gücünün demoralizesi ve düzensizliğinden ve bu sebeple burjuvazinin sabit gücünün yeni bir sağlamlaştırılmasından başka türlü bir sonucu olmayacağını söylemekten çekinmem.

Politik Eylem ve İşçiler

Almanya'da, kısıtlayıcı ve baskıcı yasalara rağmen, Sosyalizm şimdiden korkunç bir güç olmaya başlıyor. İşçilerin partileri açıkça Sosyalisttir — sermaye ile işgücü arasındaki ilişkilerde Sosyalist bir reform istemeleri ve bu reformu sağlamak için Devletin öncelikle ıslah edilmiş olması gerektiğini ve eğer barış içinde ıslah edilmesine katlanmayacaksa, devletin kendisini yenilemesi gerektiğini düşünmeleri açısından, siyasi devrimle ıslah edilmesi gerektiğini düşünüyorlar. Bu siyasi devrimin, toplumsal devrimden önce gelmek zorunda olduğunu savunuyorlar, ama ben bunun ölümcül bir hata olduğu kanaatindeyim, çünkü böylesine bir devrim illa ki bir burjuva devrimi olacaktır ve yalnızca bir burjuva sosyalizmi üretecektir, yani, daha kurnaz ve ikiyüzlü ama günümüzden daha az olmayacak şekilde baskıcı yeni bir sömürüye önderlik edecektir.

Bu siyasi devrimin bir toplumsal dev-

rimin önünü açacağı düşüncesi Sosyal Demokratik Parti'nin kapılarını çok az Sosyalist olan tüm Radikal demokratlara ardına kadar açmıştır. Ve Parti liderleri, işçilerin kendilerinin içgüdülerine karşı, Basın ve siyasetçilerinin gösterdiği gibi, Sosyalizme bir hayli hasım olan Halk Partisi'nin [Liberaller] burjuva demokratlarıyla yakın birlik kurmuştur. Halk Partisi'nin liderleri yine de, bu anti-Sosyalist söyleyişlerin işçileri gücendirdiğini ve tıpkı onun her zaman halkın mutlak güçlü kolu olduğu gibi, politik emellerinde işçilerin yardımına ihtiyaç duydukları için üslubu tadil ettiklerini ve sonra karları kendileri için aşırıdıklarını gözlemlemişlerdir. Böylece bu popüler demokratlar artık bir tür «Sosyalist» haline gelmiştir. Ancak «Sosyalizm», burjuvazi işbirlikçiliğinin zararsız hayallerinin ötesine geçmez.

1869 Ağustos'unda Eisenach'ta bir Kongrede, iki partinin, işçi ve demokrat, temsilcileri arasında müzakereler oldu ve bunlar kesinlikle Sosyal Demokrat İşçi Partisi'ni oluşturan bir programla sonuçlandı. Bu program, Brüksel ve Basel Kongreleri tarafından belirlenen Enternasyonal'in Sosyalist ve devrimci program ile burjuva demokrasisi programı arasında bir uzlaşmadır. Bu yeni program, tüm sınıf hakimiyetinin ve tüm sömürünün yürürlükten kalkacağı bir "özgür Halk Devleti" çağrısında bulunmuştur. Politik özgürlüğün, işçi sınıflarının ekonomik özgürleşmesi için en acil olarak ihtiyaç duyulan koşul olduğu deklare edilmiştir. Sonuç ola-

rak, toplumsal soru siyasi sorudan ayrılmazdı. Bunun çözümü ancak demokratik bir Devlette mümkündür. Partinin, Enternasyonal ile ilişkili olduğu deklare edilmiştir. Bazı acil hedefler düzenlenmiştir: erkeklik oy hakkı, referandumlar, özgür ve zorunlu eğitim, Kilise ile Devletin ayrılması, Basın özgürlüğü, işçi kooperatiflerine Devlet yardımı.

Bu program, işçilerin Sosyalist ve devrimci arzularını değil fakat liderlerin politikalarını ifade etmektedir. Enternasyonal'in programı ile tepeden düzenlenen salt ulusal program arasında; İşgücünün sosyalist birliği ile Ulusal Devlet'in siyasi vatanseverliği arasında açık bir çelişki vardır. Bu yüzden de Sosyal Demokratlar kendilerini, burjuva hemşerileri ile yabancı ülke işçilerine karşı birleşmiş bir pozisyonda ve vatanseverliklerini onların Sosyalizmini bozguna uğratmış bulurlar. Alman Hükümetinin köleleri kendileri, Fransız Hükümetine karşı tiranlar gibi parlarlar. Bismarck ile 3. Napolyon arasındaki tek fark birinin başarılı diğerinin de başarısız bir alçak; birinin bir alçak ve diğerinin ise bir buçuk alçak olduğudur.

Alman Sosyalistlerin Özgür Devlet fikri; terimlerin tezatlığı, gerçekleştirilemez bir hayaldir. Sosyalizm, Devletin yıkımını, Devleti destekleyenlerin Sosyalizmden vazgeçmek zorunda olduklarını; kitlelerin ekonomik özgürlüğünü imtiyazlı bir tarafın siyasi gücüne feda etmek zorunda olduklarını — ve bu durumda burjuva

demokrasisi olacağını ima eder.

Sosyal Demokratların programı gerçekten, işçilerin burjuvaziye siyasi bir devrime ulaşmasına yardım ettikten sonra, işçilerin bir Toplumsal devrime ulaşmalarına yardım etmek için burjuva demokratlarını paslandırıdıklarını ima eder. Burjuva fikirlerini yutma şekilleri, sonuncusu hariç, burjuva demokrasisinin tanınmış programını içeren acil hedefler listesiyle gösterilmektedir. Ve aslında bu acil hedefler, Sosyal Demokrat Partiye burjuva demokratlarının elinde sadece bir araç olması maksadıyla ödünç verdikleri gerçek hedefleri haline gelmiştir.

Marx'ın kendisi, sınıfın sınıfa karşı husumetini, kitlelerin Devletin politik eylemine katılımını kesinlikle imkânsız hale getiren bu husumeti içtenlikle istiyor mu? Bu eylem için, burjuvaziden ayrı olarak değerlendirilen, uygulanabilir değil: yalnızca o sınıfın bir tarafıyla birlikte geliştiğinde ve kendisinin burjuvazi tarafından yönlendirilmesine izin verdiğinde mümkündür. Marx bundan bihaber olamaz ve üstelik bugün Cenova'da, Zürih'te, Basel'de ve Almanya'nın her yerinde olup bitenler, açıkçası inanmasam da eğer ki kapatmışsa, bu noktada gözlerini açmış olmalıdır. Yakın geçmişte Amsterdam'da yapmış olduğu, bazı ülkelerde, belki de Hollanda'nın kendisinde, toplumsal sorunun barışçıl, yasal, dayatmadan, dostane bir şekilde çözülebileceğini söylediği: burjuvazi ve proletarya arasında art arda, barışçıl, gönüllü ve man-

tıklı bir dizi uzlaşmayla çözülebilir olduğundan başkaca hiçbir anlama gelemeyecek konuşmayı okuduktan sonra buna inanmam imkânsızdır. Bu, bundan başka bir şey ifade etmez: Mazzini hiçbir zaman bundan farklı bir şey söylememiştir.

Mazzini ve Marx bu büyük öneme sahip noktada, proletaryayı özgürleştirecek büyük toplumsal reformların, büyük demokratik, Cumhuriyetçi, çok güçlü ve onlara eğitim ve toplumsal refah verebilmek adına, halkın tam iyiliği için kendi oyları suretiyle onlara çok güçlü bir hükümet dayatılması gereken fazlasıyla merkezileşmiş bir Devlet dışında gerçekleştirilemeyeceği konusunda hemfikirdirler.

Şayet, sözde Sosyal Demokrasi'nin Marksist tarafı siyasi taleplerin gidişatını takip etmeye devam ederse, kendisini er ya da geç, gerçekte çok uyumsuz olan bu iki rotayı, ekonomik talepleri, grev eylemini kınamak zorunda kalacağını iddia ediyorum.

Marksistleri doğrudan ve ölümcül bir şekilde Burjuva Sosyalizmi dediğimiz şeye ve Radikal olan veya öyle olmaya zorlanan burjuva ile “zeki”, saygın, yani, yalnızca taşradaki değil fakat ayrıca kasabalardaki proletarya kitlesinin aleyhine şehir proletaryasının usulen burjuvallaştırılmış azınlık arasında yeni bir siyasi antlaşma vargısına yönlendiren her zaman aynı Alman mizacı ve aynı mantıktır.

Böylesi, işçilerin mevcut Devletlerin Parlamentolarına adaylıklarının ve işçi sınıfının siyasi iktidar fethinin gerçek anlamıdır. Yalnızca siyasi iktidarı ele geçirmek için münhasır kârı istenen şehir proletaryasının bakış açısından bile, bu gücün popüler doğasının asla kurgudan başka bir şey olmayacağı açık değil midir? Bu gücü etkin bir şekilde uygulamak elbette yüz binlerce veya hatta on binlerce ya da sahiden yalnızca birkaç bin insan için imkânsız olacaktır. Bunu muhakkak ki vekâleten uygulayacaklar, yani, kendilerinin onları temsil etmesi ve yönetmesi için seçtiği bir grup insana emanet edecekler, bu da kesin olarak yeniden delege veya burjuva rejiminin tüm sahtekarlıklarına ve esaretine yol açacaktır. Kısa bir özgürlük veya devrimci sefahatten sonra, yeni bir Devletin vatandaşları kendilerini yeni güç avcılarının köleleri, oyuncakları ve kurbanları olarak bularak uyanacaklardır. Akıllı politikacıların, hırslarına böylesine geniş bir ufuk açan bir programa kendilerini nasıl ve neden büyük bir tutkuyla bağlamaları gerektiği anlaşılabilir; ama tüm dünyanın köleliğinde ve sefaletinde yoldaşlarıyla dayanışma hissini yüreklerinde canlı bir alev gibi taşıyan ve kendilerini herkesin zararına değil fakat herkesin kurtuluşu ile özgür kılmayı, herkesle bitlikte özgür olmak ve kendi sıralarında tiran olmamayı arzulayan o ciddi işçiler; o samimi emekçilerin böyle bir programa meftun olabileceğinin anlaşılması çok daha zordur.

Ama sonra, birkaç yıl içinde Alman işçi-

lerinin kendilerinin, burjuva şeflerinin veya gerçekten de karşılık olarak burjuvayı hükmedici ve sömürücü olma amacıyla yoldaşlarının omuzlarına tırmanmaya çalışan bazı istisnai işçilerin hırsını yalnızca destekleyebilecek bir teorinin ölümcül sonuçlarını tanıyacağına dair kesin bir güvenim var — Alman işçilerinin bu teoriyi ki-bir ve öfkeyle reddedeceklerine ve işçi sınıfının gerçek özgürleşme, Devletlerin yıkım programını bugün büyük Akdeniz ülkeleri işçilerinin, Fransa, İspanya, İtalya yanı sıra Hollandalı ve Belçikalı işçilerin tutkusuyla kucaklayacaklarına güveniyorum.

Bu sırada, onların bize aynı özgürlüğü müsaade etmesi şartıyla, Alman işçilerin kendileri için en iyi görünen yoldan gitme tam hakkını kabul ediyoruz. Tüm tarihleri, mahsus doğaları, uygarlıklarının hali ve bugünkü tüm durumları nedeniyle bu yoldan gitmeye zorlanmalarının çok mümkün olduğunu bile kabul ediyoruz. Öyleyse bırakın Alman, Amerikan ve İngiliz emekçiler böyle yapmayı arzuladıkları için siyasi iktidarı kazanmaya çalışsınlar. Ama diğer ülkelerin emekçilerinin tüm siyasi iktidarı yok etmek için aynı enerjiyle ilerlemelerine izin versinler. Herkes için özgürlük ve bu özgürlüğe doğal bir saygı; uluslararası dayanışmanın temel koşulları bunlardır.

1869'da Liebknecht ve Bebel tarafından, Marx'ın kehaneti altında kurulan Alman Sosyal Demokrat İşçi Partisi, programında, si-

yasi iktidarın fethinin proletaryanın ekonomik özgürleşmesinin ön koşulu olduğunu ve sonuç olarak partinin acil amacının, genel oy hakkının ve diğer tüm siyasi hakların kazanılması için yaygın bir yasal kışkırtma teşkilatı olması gerektiğini; nihai amacının, büyük bir Pan-Cermen ve sözde Halk Devleti'nin kurulması olduğunu duyurdu. Bu eğilim ile tüm politik eylemi reddeden, işçilerin Kapitalizme karşı kazandığı zaferi anında ve doğrudan hedef almayan İttifak'ı [Bakunin'in örgütü] ve sonuç olarak Devlet'in ilgası arasında aynı fark, proletarya ile burjuvazi arasındaki uçurumun aynısı vardır. Enternasyonalin programını ciddiye alan İttifak, ne kadar Radikal ve Sosyalist bir kisveye bürünürse bürünsün, proletaryayı gerçek özgürlüğün tek yolu olarak; siyasal kurumların, siyasal iktidarın, genel olarak hükümetin, Devletin yıkılmasına yönelik münhasıran olumsuz politika ve gerekli bir sonuç olarak proletaryanın dağınık güçlerinin burjuvazinin tüm kurulu güçlerine karşı devrimci iktidara doğru uluslararası örgütlenmesinin onlar için gerçekten yararlı tek politika olarak tavsiyede ederek, burjuva siyasetiyle her türlü uzlaşmayı aşağılayıcı bir şekilde reddetmiştir.

Almanya'nın Sosyal Demokratları, tam tersine, onları dinleyecek kadar şanssız olan işçilere, siyasi hakların ön fethi için birliklerinin acil hedefi olarak yasal kışkırtmayı benimsemelerini tavsiye ettiler; böylelikle ekonomik özgürlük hareketini her şeyden önce yalnızca politik harekete tabi kılarlar ve Enternasyonal'in

tüm programının bu bariz tersine çevrilmesiyle, proletarya ve burjuva arasında açtıkları uçurumu tek bir hamlede doldurdular. Bundan daha fazlasını da yaptılar; proletaryayı burjuvazinin beraberinde bağladılar. Ekonomik devrimden önce gelmek zorunda olduğundan, Alman Sosyalistler tarafından bu kadar yükseltilen tüm bu siyasi hareketin, yalnızca burjuva tarafından ya da yine de daha kötüsü, hırsları ve kibirleriyle burjuvaya dönüşen işçiler tarafından yönetilebileceği bariz olduğundan ve gerçekte tüm ataları gibi proletaryanın başını es geçerek, bu hareket, proletaryayı, farklı burjuva partilerinin kendi aralarındaki siyasi iktidar galibiyeti, yani, güç ve kitlelere hükmetmek ve onlardan istifade etmek hakkı için verilen, mücadelesinde kaçınılmaz olarak feda edilen kör bir aletten başka bir şey olmamaya mahkum etmekte bir kez daha başarısız olmayacaktır. Bundan şüphe eden her kimseye yalnızca; Sosyal Demokrasi organlarının, burjuvazi siyasi ekonomi profesörlerinin Almanya proletaryasına Devlet'in yüksek ve babacan korumasını tavsiye eden bir Kongreyi (Eisenach'ta) görmeleri üzerine sevinç dolu ilahiler söylediği Almanya'da ve Marksist programın hüküm sürdüğü İsviçre'nin bazı kısımlarında, Enternasyonalin artık Radikal burjuvazinin çıkarına bir tür seçim sandığından başka bir şey olmadığı noktaya kadar düştüğü Cenevre, Zürih, Basel'de neler olduğunu göstermeliyiz. Bu inkâr edilemez gerçekler bana herhangi bir kelimeden daha anlamlı görünüyor.

Marksist propagandanın zaferinin doğal

etkisi oldukları anlamında içten ve mantıklıdır-
lar. Ve işte bu sebepten ötürü Marksist teorilerle
ölümüne savaşıyoruz, eğer Enternasyonal gene-
linde zafer kazanabilirlerse, az önce bahsedilen
ülkelerin büyük bir bölümünde zaten yaptıkları
gibi en azından onun ruhunu her yerde öldür-
mekte kesinlikle başarısız olmayacaklarına ina-
nıyoruz.

Kitlelerin ekonomik eşitlik için olan iç-
güdüsel tutkusu o kadar büyüktür ki, eğer onu
despotizmin elinden almayı umabilselerdi, şüp-
hesiz ve fazla derinlemesine düşünmeden, daha
önce sık sık yaptıkları gibi yapacaklar ve ken-
dilerini despotizme teslim edeceklerdi. Ne mut-
lu ki, tarihi deneyimler kitlelere bile bir parça
hizmet etmiştir. Günümüzde, hiçbir despotizmin
onlara ekonomik eşitlik sağlayacak ne iradeye
ne de güce sahip olmadığını ve olamayacağını
her yerde anlamaya başladılar. Enternasyonal
program bu soru hakkında mutlulukla alenidir.
Emekçilerin özgürleşmesi yalnızca emekçilerin
kendilerinin eseri olabilir.

Marx'ın, bu yine de çok titiz beyanna-
meye, muhtemelen kendisinin tasarladığı, ken-
di bilimsel Sosyalizmine nakletmenin mümkün
olduğuna inanması hayret verici değil mi? Bir
başka deyişle, Sosyalist bilim adamları ve pro-
fesörler tarafından yeni toplumun örgütlenmesi
ve hükümeti — tüm despotik hükümetlerin en
kötüsü!

Ancak, yenilmez olduğu kadar adil bir içgüdüyle harekete geçirilen, zaten düzgün bir şekilde disipline edilmiş ve yeni bir despotizme uşak olmaya kılavuzlanmış bu küçük işçi sınıfı azınlığının tüm hükümetssel istemlerine kendileri karşı çıkacak olan, halkın bu büyük sevgili “ayak takımı” sayesinde, Marx’ın bilimsel Sosyalizmi her zaman Marksist bir rüya olarak kalacaktır. Belki de tüm geçmiş deneyimlerden daha iç karartıcı olan bu yeni deneyim, toplumdan bağışlanacak, çünkü genel olarak ve tüm ülkelerdeki proletarya, bugün politik olana ve dünyadaki tüm politikacılara karşı derin bir güvensizlikle canlandırılmıştır, parti renkleri ne olursa olsun, hepsi eşit derecede aldatılmış, ezilmiş, sömürülmüştür — en mutlakiyetçi Monarşistler kadar en kıızıl Cumhuriyetçiler.

Mihail BAKUNIN

MARKSİZM, ÖZGÜRLÜK VE DEVLET

Tarihte meydana gelen ve sonuç olarak kaçınılmaz karakteri ben kendim tanıdığım gerçeklere karşı aynı protesto düzenini takip ederek, İtalyan Cumhuriyetlerinin görkemi önünde ve Rönesans devrindeki insan dehasının muhteşem uyanışının önünde duraksıyorum. Sonra, tarihin kendisi kadar eski olan iki şeytani dâhinin, şimdiye kadar tarihin ürettiği insan ve güzel olan her şeyi yiyip bitirmiş olan iki boa yılanının yaklaştığını görüyorum. Onlara Kilise ve Devlet, Papalık ve İmparatorluk deniyor. Ebedi şerirler ve ayrılmaz müttefikler; uzlaştıklarını, birbirlerini kucakladıklarını ve talihsiz ve fazla güzel İtalya'yı birlikte yiyip bitirdiklerini, boğduklarını ve çiğnediklerini, onu üç yüzyıllık ölüme mahkûm ettiklerini görüyorum. Tabi bunları yine son derece doğal, mantıklı ve kaçınılmaz fakat yine de iğrenç buluyorum ve aynı anda hem Papa hem de Hükümdar'ı lanetliyorum.

gece
kitaplığı

www.gecekitapligi.com

/gecekitapligi

/gecekitapligi

/gecekitap

9 786257 716994

